

EESTI PÄEVA- LEHT

ESTNISK A DAGBLADET

Laupäeval, 25. mail 1974

Nr. 40 (3928)

16. aastakäik

Vennad kohtasid jälle pärast poolt sajandit!

Aastal 1923 lahkus Tallinnast Ernst Mamberg, olles läbi teinud Vabadussõja (ja saanud medali) ja Tallinna merekooli – võõrad rannad tõmbasid noort mere-
meest. Seitse aastat hiljem jäi ta maale USA-s ja asutas oma puusepatööde ette-
võtte. Kodumaaga katkes kirjavahetus kui N. Liit Eesti anastas. Ernst Mamberg,
lugedes ameerika ajalehetest küüditamistest ja inimeste masshävitamisest Bal-
tikumis, tekkis arvamine, et ta Eestisse jäänud vennad on hukkunud, kuna ka pä-
rast sõda sealtpoolt elumärke enam ei tulnud. Mis osutus eeskütuseks: reede hom-
mikul kohtas nüüd juba 75-aastane Ernst Mamberg Stockholm! Arlanda lennuväl-
jal oma vendade, 70-aastase Otto ja 68-aastase Helmut Mambergiga, keda ta pol-
nud pool sajandit näinud.

Eesti Päevaleht, millisele Otto Marnberg töötab karikatüristina, oli kaudselt kontakti tekkimisele abistajaks. Nimelt leidis Ernst Marnberg, kes praegu elab Belfordis New-Jersey osariigis pensionärina.

ameerika-Eestlaste ajalehest
Vaba Eesti Sõna sõnumi, mis oli
üle võetud EPL-ist ja milles
nimetati Rootsi Eestlaste
Esinduse Naisringi esimeest
Meeri Mambergi.

Kuna nimi Mamberg ei olnud

Eestis nii sagedane, kirjutas Ernst Mamberg Tootsi Eestlaste Esindusse pr. Mambergile ja sai oma üllatuseks vastuse, et tegemist on venna Otto abikaasaga.

Nii oli kontakt taastatud ja Ernst Mamborg otsustas lennata Rootsi vendi vaatama. Kolmas vend Guido, kes iseisvas Eestis tegutses rakendus kunstnikuna ja õde Martha on vahepeal surnud. Nüüd jääb Ernst Mamborg kolmeks nädalaks Stockholm, et vendadega vastastikku ära rääkida kõik, mis poole sajandi jooksul on juhtunud. Vend Otto oli Ernst lahkumisel gümnasiumi õpilane. Nad tundsid aga üksteist ära otsekohe. Nida rootsi ajakirjanike üel tulnud haruldast kohtamist iäädvustama.

Ernst Mamborg jutustab Eesti Päevalehele oma minevikust episoodide: kuidas ta Vabadussõja ajal sõitis "Kajakal", kuidas ta õppimist alustas Krimmis Kertschi merekoolis, kuidas pärast Vabadussõda sõepunkris smugeldas end Saksamaale, kus ta töötas ameerika okupatsioonivägede juures ja õppis ära inglise keele.

Tuli siis tagasi kodumaale ja lõpetas Tallinna merekooli ligisõidukaptenina ja lahkus uuesti, aimamata, et jäädavalt.

’Kriuhh-va-tsiuhh’ E. Majas

Teatrirahvas kogunes Riina Reiniku küllaskäigu puhul teatrikoos-
viibimisele Eesti Majja. Esireas vasakult Mari Kamp, Lydia Vi-
das-Tiitso, Riina Reinik, Agnes Lepp-Kaasik ja Niini Loona-Lind.
Teises reas Harry Kaasik, Mivi Laid, Roman Väli, Elo Rähn, Artu-
Sikk ja Heijo Mängel. (Foto Lemper).

Neljapäeval 16 mail kogunes Stockholmi EESTi Maja rõõmsameelseid näitelaid niihästi vanemast kui ka nooremast sugupõlvest, et tujuküllase koosviimisea austada kauget külalist, endist estoonlast

Koos oli 25 inimest näitlejate poolel, keda Stockholm Eesti Teatri juhatase esimees Heljo Mängel-Sundsvik koos aukülasel Riina Reinikuga südamlühki tervitas, nentides, et "koos on rekordarv teatrirahvast. Kui on peakoosolek ei tule kunagi nii palju!"

Kauni orhideekimbu ulatas kaugele külasilese Jussi Rood. kes oma sõnavõttu ütles.

Kui on peakoosolek ei tule kunagi nii palju!"

Kauni orhideekimbu ulatas
kaugele külalisele Jussi Roo-
mot, kes oma sõnavõtus ütles,

ja rootsi kolleegi Riina Reinikut Torontost, kes siin on eraviisilisel külaskäigul. Kuna samal öhtul toimus kõrvalruumis Stockholmi Eesti Naiskoori aastakoosolek, siis said teatriinimesed ilusat koorilaulu kuulda.

et "sa pöördusid ikkagi koju tagasi" ja teinitis et, "meiegi teeme siin tööd nii et pilyd nutavad." Ta võrdles lavaloomingut õitsva õunapuu afaga, milles puudu aga ka herilased.

Järgnevalt proponeeris Valentin Lind, kes kohal oli koos abikaasa Niina Leonaga, traditsioonilise eestonlaste hüüu "Kriuhh-va-tsiuhh", millega Järgik 7

Järg lk 7

Uus prantsuse president juhib poolitatud riiki

Prantsuse uus president Valéry Giscard d'Estaing võitis oma sotsialistlikku konkurenti kõigest 400 000 häällega. Sel puhul märgivad poliitilised vaatlejad, et Euroopa juhtiv suurriik (N. Liit arvestatakse super-riikide hulka) on jaotatud kaheks rivaliseerivaks pooleks. Uuel presidendil võib tekkida suuri raskusi vajaliku üksmeelsuse saavutamiseks.

Giscard d'Estaing on lubanud teostada põhjalikke reforme, eeskätt sotsiaalsektoris. Teisalt aga küsitakse, kas Prantsusmaa on suuteline põhjalikumaid reforme finantseeruma ilma et maksumaksjad selle all otseselt kannataksid.

Juba nüüd oletatakse, et Mit-
terandi toetanud võimsad ame-
tiühingud esitavad nõuded pal-

gakõrgendusteks ja kommunistlik ametiühingute juht Seguy on korduvalt ähvardanud suurstreikidega kui töötajate nõudmistele vastu ei tulda.

Igal juhul peab uus presidenditõselt arvestama ka teiste erakondade seisukohtadega, väibolla rohkem kui seda on teinud ükski teine prantsuse president.

Rootslased aitasid Varssavis peita mikrofonijuhtmeid!

Nii nagu soomlased Tallinnas olid "Viru" hotelli püstitajaiks, on rootslased Poolas ehitanud kaht Varssavi turismihotelli "Forumit" ja "Solciet". Abi on olnud, nagu Sydsvenska Dagbladet paljastab, nii põhjalik, et ehitajad aitasid kaasa 17-nese ülemise korruse ruumins installleerida mikrofoniseadmeid, mis müüriti põrandade ja laekonstruktsioonidesse. Kuna Varssavit külastavad ka paljud rootsi turistid, siis võib tekkida olukordi, kus neid kontrollitakse just mikrofonidega, mida nende kaasmaalased aitasid peita.

Muidugi ei tulnud ehitajail otseselt asetada salamikrofone – selle töö teevad Poola KGB-spetsialistid. Nagu ajaleht jutustab, seisnes rootsi ehitajate abi esijoones plasttorude süsteemi asetamises lakke ja põrandasse, milliseid määda

mikrofonijuhtmed lähivad
kuulamiseks keskusse.

Alul olevat neid installatsioonitöid teinud öösiti poolakad ise. Kui aga rootslased avastasid, et öösiti on seadmeid ehitatud, selletati poolakate poolt, et tegemist on "sisetelevisiooni"

ettevalmistamisega. Hiljem
olid juba rootslased need, kes
"sisatelevisiooni" ette valmis-
tavad toruinstallatsioone toi-
metasid.

Hotellide ehitaja, Skånska
Cementgjuteriети esindaja eitab
Järg lk 7

EPL

Laupäeval, 25. mail 1974

GISCARD

Kogu Euroopa jälgis hinge kinni pidades presidendivalimisi Prantsusmaal. De Gaulle lahkumise järele oli Pompidou nagu enesestmõistetav järglane, kuid viimase surma järele puudus selline nimi, kes oleks suutnud koguda oma selja taha prantsuse rahva ja valijad.

Suurim kodanlik erakond, gaullistid, ei näidanud juba probleemi kerkimisel üksmeelt ja see andis sotsialistidele-kommunistidele määratava shansi. Mitterrandi nimi sotsiaaldemokraatide-kommunistide ühiskandidaadina kristalliseerus otsekohe, kuna kodanlikul poolel pärast terve rea gaullistlike kandidaatide taganemist areenile saadeti kaks meest — gaullisti Chaban-Delmas ja praeguse valitsuse konservatiivne rahaminister Valéry Giscard d'Estaing.

Alles pärast valimiste esimest käiku, kus õnneks vasakpoolsete kandidaat ei suutnud koguda vajalikku absoluutset enamust, selgus mittekommunistide ühiskandidaadina Giscard d'Estaing. Nii käis võitlus Prantsusmaa valitsemise ümber Mitterrandi ja tema vahel.

Kuna galliupuurimused näitasid üldiselt kandidaatide võrdsust, siis kasvas pinevus ja kartus Euroopa arengu pärast ka teistes maades. On ju de Gaulle poolt kirjutatud põhi-seaduse järele president kontinendi olulises suurriigis poliitilise suuna otsustaja ja nii oli kogu valimine sümboliseelt ühtlasi ja ja lääne vahel, kuigi Mitterrand püüdis igati oma läänelikust rõhutada.

Selles läänelikkuses võibolla ei olegi kahelda, kuid samal ajal teavad kõik, et ta oma lubadusega võtta kommunistid valitsusse oma tegevusvabadusest pantis Moskvasse. Prantsuse kommunistlik partei, maailma suurematest, on võimaline tüürima isegi demokraatlikku kandidaati, seda enam et selle end sotsiaaldemokraatidest kunagi poleks jätkunud presidenditoolele pääsemiseks.

Kui suured olid kommunistide shansid oma mõju maksmapanemiseks Euroopa südames, näitavad valimistulemused: olukorras, kus 90 protsenti prantslastest valimiskastide juurde

tuli, arvult 30 miljonit, jäi Mitterrandil puudu vaid 300.000 häält kodanliku võitja Valéry Giscard d'Estaing valimistulemusest.

Vasemlus mobiliseeris viimse kui mehe ja ilmselt kartuses, et muidu tulevad revolutsioonilised muudatused. Et need tulemata jäävad, on rahustav teada ka muule maailmale, mh. Atlandi-paktile, Natole, Euroopa ühisturule jne.

Muudatused Prantsusmaal on aga vältimatud, kuigi mitte revolutsioonilised. "Uus aeg, muudatuste ja noorenemise epos" on alanud Prantsusmaal, rõhutas uus president oma esimeses sõnavõtus ja kuna ta valimisprogramm nägi ette mõneski mõttes arengus maha jäänud prantsuse ühiskonna moderniseerimist ja uuendamist, siis ei ole põhjust kahelda tema heas tahtes. Pealegi sunnib teda oma lubadusi täitma olukord, kus natsioon on poolitatud kaheks, jõult peaaegu võrdses osaks, kus kaotaja pool (seda eriti kommunistlike ametiühingute kaudu) on võimaline mitte ainult nõudmisi esitama, vaid ka kõikaid kodaraisse viskama.

Prantsusmaa uus president Giscard d'Estaing on 48-aastane ja teda peetakse äärmiselt andekaks ja osavaks meheks, kes suudab oma tahet teostada. Prantslased tunnevad teda kui meest, kes "Euroopa haige mehe" on majanduslikult tervendanud seevõrra, et Prantsusmaa on järele jõudmas Lääne-Saksamaale, olles Inglismaa kaugele maha jätnud.

Tema poolt arendatud heaolupoliitika on prantslased ilmselt juba unustanud, et just vasemluse valitsused tekitasid Prantsusmaal "Euroopa haige mehe" kuulsuse.

Giscardil tuleb startida tuugeva gaullistliku enamusega parlamendiga, millist ta vaevalt julgeb laiali saata pärast Mitterrandi jõudemonstratsiooni. Pealegi ei ole arvatav, et gaullistid talle raskusi teevad.

Viimastel on nüüd tegemist isemaa poliitilise tuleviku kindlustamisega pärast Chaban-Delmas ebahõnesteid katset tulla gaullistina presidendiks. Pikemas perspektiivis näib aga uut presidenti ohustavat vasemluse jõu kasvamine. Kuidas asi läheb, oleneb plaaju nendest muudatustest, mida Valéry Giscard d'Estaing suudab läbi viia ühiskonna parandamiseks ja rahulolu suurendamiseks.

KLA

Rõhumise vastu

Folkpartiet noorsooliit FPU korraldas 23. märtsil Bandhagenis avaliku koosoleku tähelepanu juhtimiseks inimgõuse rikkumisele ja rõhumisele N. Lõdus — FPU on nimelt käinud lasknud kampaania vastavaks selgituseks koosolekute, demonstreerimise, afišeerimise, lendlehtedega jne.

Lendlehte pealkirjaks on mulde "Võitle rõhumisega N. Lõdus" ja seda illustreerib vahitorn okast-raatõkke ees.

Bandhageni koosolekul kõneles opositsiooni olukorras raudestide taga, lõrmona FPU juhatusel Andros Käärrik.

Lundi Kunstihoones sisserändajate kultuurinäitusel osa vaatest eesti osakonnale: Eesti Kirjanike Kooperatiivi väljapanekuid.

Eesti kultuurinäitus Lundi Kunstihoones

Sisserändajad esinevad Lundi Kunstihoones — on omapärane ja huvitava kultuuri — ning kunstinäituse nimetusseks Lundi. See on üldiselt avatud iga päev 11. maist kuni 9. juunini kella 12 kuni 17 ni ja neljapäeviti kuni kella 20-ni. Näitusel esineb 30 rahvust, kes sisserändajate läbi esindatud Rootsis, kusjuures väljapanekuteks on peamiselt maalid, kunst- ja kodukäsitöö ning vähehel määral ka rahvarõivad. Silmapaostavamaks ja suuremaks on eesti osakond, millest lõivosa võtavad oma alla Eesti Kirjanike Kooperatiivi väljapanekud kirjanduse näol. Seal tingleb alalasta näituse külastajad.

Eesti Kirjanike Kooperatiiv on välja pannud oma toodangu kogu A-seeria (romaanid, novellikogud ja memuaarid) 183 raamatut ja sellele lisaks luuletuskogud, monograafiaid, pliidkogu ja kirjandusajaloolised esseed nii eesti kui ka teistes keeltes.

Omaette on eraldatud Lõuna-Rootsis asuva seitsme eesti kirjaniku ilukirjanduslik ja muu toodang: Bernard Kangro — 14 romaani, 11 luuletuskogu ja 5 näidendi, Valev Uibopuu — 6 romaani, 4 novellikogu ja tõlkeid soome ning rootsi keeltes, Albert Kivikas — 4 romaani, 1 novellikogu ja 1 poeem, Herbert Salu — 3 romaani ja 2 esseed, Andres Küng — 8 raamatut olukorras praeguses Eestis ja Baltikumis, vähemusrahvuse küsimusest Rootsis ja muud (rootsi, saksa ja islandi keeltes ning 1 raamat eesti keeles), Aarand Ruos — 2 proosaraamatut ja üks luuletus kogu ning Arno Vihalemm — luuletusi.

On silmatorkavad mitmed kogutööd suureks kaustaks ja kauni välimusega, nagu "Eesti Vaharik", "Meie Maa", "Universitas Tartuens", "Eestlastes ansikte" ja "The Face of Estonia". Samuti on meeldejäävad raamatute illustreerimised Olev Mikiverilt ja Arno Vihalemmalt. Mõlematelt on välja pandud kumbagi 5 maali, samuti 3 maali Taanis elutsevalt eesti kunstnik Lydia Lavrovilt.

Omaette erialaul ja klaaskupli all on Eesti Teadusliku Seltsi Lõuna-Rootsi Osakonna teaduslike tööde väljapanekud. Pagulasaaja kestel on eesti teadusmeestest kaitsnud oma doktori väitekirju Lundi ülikooli juures 16 ja üks Al-narpi Kõrgema Põltskooli juures.

Teiselpool Eesti Kirjanike Kooperatiivi pikka kirjandusalaud on erialaul kupli all välja pandud Veebruarikomitee poolt 9 kaunist nuku eesti rahvarõivetes, kogum eesti sõlgi ja liusaid, värviküllaseid võõs. Selle kõrval on inimese suuruses 2 kuhu Mustjala ja Pärnu-Jaagupi rahvarõivas ja üks rahvarõivas meeskuju. Kogu eesti osakonna väljapanekute kohal on seinal suur Eesti kaart ja selle kõrval maailmakaart, kus silmapaistvalt äramärgitud Eesti osukoht.

Näituse avamisel tervitas kõiki väljapanekuid Lundi Kunstihoone intendent Marianne Nanne-Brähammar. Ta juhtis seejuures erilist tähelepanu Eesti osakonnale ja eestlaste suurele ning mitmepärasele raamatute produktioonile.

Eesti osakonna juurde oli välja pandud kogum selgituskirjandust rootsi keeles, mida iga näituse külastaja võis tasuta võtta. Selles kirjeldati eestlaste kultuuri Rootsis, Eesti Kirjanike Kooperatiivi ja ETS-i Lõuna-Rootsi Osakonna tegevust. Rootsis väljaantavate eesti ajalehtede kohta oli seal märgitud "Eesti Päevalehe" kohta, et sellele on keeldunud andma ajakirjanduse toetust, kuigi leht vastab kõigile nõuetele sarnase toetuse saamiseks. Näitusele sissepääs on tasuta.

OSVALD VIIRSOO

Lindol Milles taliti tagasi New Yorgi Eesti Haridusliit esimeheks. Liikmeteks juhatuses on Jaan Viise, Endel Reinpõld, Helmi Vahl, Voldemar Vaher, Hilar Palango, Jutta Virkmaa, Sven Willman ja Olo Lepik, Seltsi auliikmeteks valiti Kristjan Kelt, Eduard Derrick ja Charles Curtin. Seltsil on 823 liiget.

Kohalik elu

STOCKHOLM

Emadepäev

Stockholmi Eesti Lastead pühitses pühapäeval, 26. mail kell 16 Eesti Majas, Wallingatan 34 oma viienda tegevusaasta lõpetamist, millele järgneb emadepäeva pühitsemine koos Eesti Maja Klubiga.

Kavas laste esinemised ja kohvilaud. Kõik teretulemast.

HALMSTAD

Bussisõit Münsteri

Halmstadi Eesti Selts korraldab ühise bussisõidu Saksamaale Münsteris jaanipäeva ajal toimuval laulupeole, kui leibub tarvilik arv osavõtjaid. Sõidust huvitatul palutakse hiljemalt teisipäeva õhtuks, 28. mail end registreerida tel. 035/12 55 56 — A. Jansenile.

UPPSALA

Uppsala Eesti Slets

Uppsala Eesti Seltsil täitub k.a. 30 aastat selle asutamisest. Mõõdunud aasta-peakoosolekul moodustati 7-liikmeline "juubel-aasta" juhatus kooseluseks: esimees — Kaarel Vahtras (end. abiesimees — Woldemar Krüppelman (end.), abiesimees — Helga Nõu (uus), sekretär — Arnold Laidva (end.), laekur — Nikolai Maripuu (uus), abilaekur — Johannes Saks (uus), ametite liige — Anu Mark (end.).

Mõõdunud tegevusaaeg on olnud väga intensiivne, aasta jooksul on muu hulgas korraldatud kümme kokkade ettekanne-koosolekut. Käesoleva hooaja viimasel ettekanne-koosolekul esines W. Krüppelman (Eesti Ettevõtjate Ühingu sekretär ja ühtlasi ka Uppsala Eesti Seltsi abiesimees) teemal "Eesti ettevõtjad tööstuse ja kaubanduse alal Rootsis ja mujal".

Seltsi 30 aastaseks saamist detsembris on kavatsus tähistada viieni pidulikult. See juubel langeb lähedastel kokku ka meie 30 aastase paguluses olemisega. Eelseisva tegevuse lähemaks arutamiseks on ette nähtud juhatus koosolek lähemal ajal. Seltsi liikmeks on viimasel aastal püsinud stabiilsena 120 ümber.

Lundi PK koosolekult

Lundi Põllumeeste Kogu korraldab aasta peakoosolekul otustati kaasa aidata EPK 5. kongressi paguluses läbiviimisele. Kongress toimub 29. ja 30. juunil Göteborgi lähedal eesti maa-alal Koltjärvel. PK senised ametitajad valiti tagasi.

Peakoosoleku avas esimese O. Viirsoo, kes tervitas kokkutulnud. Ta valiti juhatajaks ja protokolli- ja Emille Kiive. Peakoosolekut tervitas Göteborgi Põllumeeste Kogu ja Heldur Alver, Hässleholm. Esimehe poolt ette kantud ülevaade tegevusest, samuti eeloleva aasta tegevuskava kinnitati. Eeloleva 5. EPK kongressi korradimekuks otustati kõigiti kaasa aidata, arutades selle sisukorda. Samuti kinnitas peakoosolek laekur Arnold Sergo poolt esitatud kaasa aruande, mis vastu võeti koos selarvega. Liikremaksumise suuruskes määrati 10: aastas. Järgnevat valimist valiti juhatus senises koosseisus ja ülesannetes tagasi: esimees Osvald Viirsoo, abiesimees Valmar Erik, sekretär Emille Kiive, laekur Arnold Sergo ja ametliku juhatuselise Jüri Loosme. revisjoni komisjoni valiti Eduard Penberg, Eduard Laanemets ja Heldur Alver. Peakoosolekule järgnes ühislooma.

Austraalias suri 15. aprillil August Koormeister, sünd. 16. aprillil 1910.

Torontos suri 11. aprillil Lelda Västriku, n-na Tooming, sünd. 12. veebruaril 1913 Peterburis.

ESTI PÄEVALEHT

Eestiska Dagbladet
Peatoimetaja Juhani Kokka
Vastutav väljaandja
(ansv. utg.)
Arvi Moor

Toimetus ja talitus:
EESTI MAJAS Stockholmis:
Wallingatan 32, 1 tr.
Postiaadress: Box 667
101 29 Stockholm 1
Telefon 21 84 46

Toimetaja Eskilstuna Jüri Aus
Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120,
631 02 Eskilstuna, tel. 016/14 77 72
Tellimispostigiro nr. 15 67 70-0
Kuulutuspäevaleht postigiro 60 59 00-0,
Eesti Päevaleht Förlägs AB,
Stockholm

Tellimishinnad:

Aasta kr. 170:—
Termin (4 kuud) kr. 62:—
Kuu kr. 17:—

Väljaandja EESTI PÄEVALEHT
FÖRLÄGS AB

Trükkija: Eskilstuna-Kurirens
Tryckeri AB Eskilstuna 1974

"Häda otsib abinõusid" N. Liidu argipäevaelus

MOSKVA 7 "Häda otsib abinõusid". Selle pealkirja all vaatleb Aamulehti kaastöölise Moskvas, Per Sjögren, olusid N. Liidus. (Aamuleht 1974-05-09). Ta ütles, et inimese palkamine ei maks N. Liidus midagi. Aga jumal hoidku selle eest, kui auto läheb rikki. Selle parandamine on nii inimesele kui autole kaallis ja ohtlik. N. Liidus on puusid teinud inimese ja hoolsuse. Inimese leidlikkus püüab täita need lükk. Menetluseks on tavaliselt seaduse tüehitamine. Aga nii, et ei "2kolmista". Komistus võib nimelt kujuneda ohtlikuks.

— Põhjalas näppavad inimesed seetõttu, et kauplustes on rikkalikult kaupa ja need on kergesti kättesaadavad. Suured majanduslikud "valgekrae-vargused" on alles hilisemal ajal tunnustatud probleemiks. Ja ühiskonna reageerimine nendesse on kogemusteta ja kohmakas. Näppamist karistatakse suhteliselt rangemalt kui "valgekrae-vargusi", märgeb Sjögren ja jätkab:

— N. Liidus on karistus range nii väikeste kui suurte majanduslike eksimuste puhul. Kõlab vahest tõi, et siin, kui tõi see ongi, kui president Nikolai Podgornõi teeb teatavalt, et nüüd on aeg alustada uut kampaniaat "riigile ja ühiskonnale kuuluvate varanduste röövimise" vastu.

SURMAOTSUSED

Karistus võib olla mitmekes. Aastaks sunnitoole või suurte kuritegude korral surmamõistmine. Aastast 1961 on surmamõistmist

olnud järele kehtivad majanduslike kuritegude puhul. Mitteametlike teadete järgi on viimase kolme aasta jooksul hukatud majanduslike süütegude eest umbes 30 inimest.

Üksikisiku omandi mõiste on N. Liidus suutuks ahtram kui Põhja-maades. Seetõttu on suur osa väikestest või suurtest süütegudest ühtlasi süüded ühiskonna vastu. Need saavad seega poliitilise tähenduse ja muutuvad võlde siis ka palju ohtlikumaks.

NÕUDMISED JA PAKKUMISED

Kaupade ja teeninduse pakkumine ärides on tavaliselt väiksem kui nõudmine. Raha on aga küllalt kaupade ostmiseks. Poliitilistel põhjustel kõhklevad vastutajad kitsendavad seda kuristlikku hindade tõstmisega, aga samal ajal tõusevad ka palgad. N. Liidu musta börsi kaupmees täidab seda lünka, pakuduses kaupa ja teenindust kõrgema hinnaga. See, kel on suhteid ja kes võib maksta, pääseb esimesena sappa. Kõik see on muudugi vastutuse sõtsialistlike taotlustega ja shokeerib plaanitegijate kavatsusi. Aga musta börsi kaupmehe tegevus ei ole pahaks pandav. Tema leevendab argipäeva muresid ja aitab ka mõneti kaasa koduste majapidamiste parandamisele.

Kogu hiljelsuures N. Liidus on kokku ligikaudu 1500 keemilist pesumaja ja riete kättesaamine nandest nõuab pikka aega. Aga kui maksad pisut altkäe, saad pesu kiiremini kätte ja töö on ka paremini tehtud.

KAUPADE KVALITEET

Mõnikord läheb tootmisega nii, et ülesseadud normide ja saavutatud toodangu vahele ähvardab tekkida puudujääk. Siis peab suurendama tootmise tempot ja võimalikult valmistama mõnesid litsatoode. Nõnda toimatakse tege-likult korralduste vastaselt, aga kõik tahavad kättesaada oma tälelikku teenistustasu või meeleldi ka ületöö eest hüvitust.

Muidugi võib kvaliteedist olenevuse vähendada nõudmist. Kuuldavasti kontrollivad ettevetaatlikud nõukogude inimesed, millal kaup on valmistatud: millisel kuul, vee-randaastal või aasta lõpul. Üle-pingutatud normitaitmise tõttu võib aasta lõpul valmistatu kvali-teet kannatada.

NÄPPAMISED

Sagedaseks teemaks näit. satil-riilehes "Krokodill" on ka "aupade ja muu varustuse näppamine. Nii ärides kui tööstustes. See pole aga sugugi ohtu, sest tehastes on oma sissepõltsel, kellel on õigus teosta-da kontrolli ka väljaspool tööpaiku. Samuti on värvavahtidel õigus kontrollida, teha isegi kehalist kontrolli. Näppamine on vähem ohtlik, kui värvavaht on sellega kaasas — osasaamise kaudu.

Materjalikadu tööpaikades an-nab usinale inimestele võimaluse töötada vabal ajal endi huvides. On väga tavaline ehitada näiteks ga-raazhe või suvilad linna lähisteil. Kel on selleks silma, see võib ise näha, kuidas materjali hankimine toimub.

KALLID elatistabed

Üsrid on odavad. Ja plaju muudki, nagu halgiaravi, mis on tasuta. Aga umbes pool nõuk. in-mese sissetulekust kulub toiduai-netele. Osa tarvetest on toiduaine-te-kauplustes valmis pakitud. Suurem osa tuleb siis kaupluses kaaluda ja pakida, paks ja raske paber aitab pisut kaalu tõsta.

Jaekaubanduses on ka "sõprus-hinna" korraldamine tuttav te-hing. See ei tähenda aga sugugi, et kaup müüakse eriti odava hinna-ga. Otse vastupidi. Kuid väike käepigistus ühendab aega ja maad ostja ja soovitud kauba va-hel. Muidugi, alati ja kõljal ei kõi-

see nii. Aga sellistest nähtustest kõneldakse palju.

RONGISÕIT

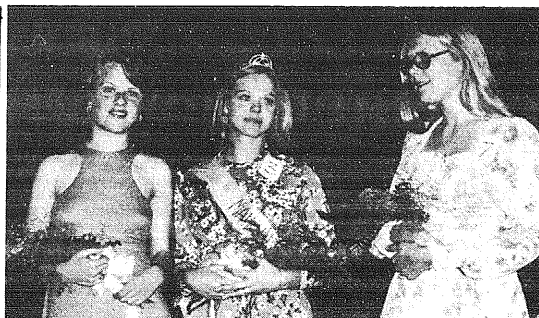
Reisimine kaugesõidurongiga N. Liidus on seotud padentsusega. Seal platside soovijad on tavaliselt hoopis rohkem kui platse. Tuleb seista pikas piletisabas. Ja pilet on maksev ainult teatud reisi jaoks ettenähtud päeval ja tunnil. Kui reisi ei saa millegipärast toime, siis on ka pilet maksuseta.

Mõni aeg enne kaugesõidurongi väljumist võib näha huvitavaid nõupidamisi lootusrikaste kuid piletita reisijate ja konduktorite va-hel. Viimaseid on kas üks või roh-keim igas vagunis. Kui konduktor märkab, et platse jääb vabaks, siis müüakse need nii kiiresti, et on võimatu õhuki kirja panna. Aga konduktori ohuks on reisi ajal tol-muv kontroll. Kontrollimine kehtib ka kaugesõidubussidel. (EPL:Mr).

100.000 peale üks bensiniijaam

Ajaleht Sovjetskaja Estonia tea-tas üheaegselt sellega, et Musta-mäe linnaosa elanike arv on tõus-nud üle saja tuhande, et Mustamäe on saanud ka esimese bensini-jaama.

Nüüdsest peale ei ole autooma-nikel enam bensini hankimiseks vaja sõita Tallinna südalinn, Järvele või Rocca al Maressa — seda leidub kohapeal. Esialgu saavad sääl bensini Moskviitshi ja Zaporozhetsi omanikud, sest Zhi-gul ja teiste autode jaoks müüda-vat kõrgemaaktaanilist bensini veel ei ole.

Lakewoodis toimunud noortepeol valiti maikuningannaks Kristi Ranna (keskel) ja näitsikuteks Ingrid Elken (vasakul) ja Kersti Münnik (paremal). (Foto H. Taremäe)

Pitka asus Kanadasse poole sajandi eest

VANCOUVER (VE) — Eestlaste raadiotunnis Vancouveris tuletati meelde admiral Pitka omaaegset ümberasumist Eestist Kanadasse, millistest sündmustest möödus aprilli kuul 50 aastat.

Raadiotunni jaoks oli koostanud Toivo Laanemäe lühikese ingliskeelse kokkuvõtte omaaegset väljarännu loost, mille luges ette tema poeg Mart Laanemäe, kes on

vancouveri eestlaste "raadiomeheks".

Selles loos oli juttu Eesti vaba-dusvõitlusest ja Johan Pitka osast selles. Räägiti edasi, kuidas Ingle-se kuninga andis adm. Pitkale aumärgi, mis tõi kandjale "sir" tiitli.

Briti Kolumbiasse saabus väike eestlaste ümberasujate grupp pa-raajsti jääsulamise ajaks, nii et raudteejaamast kuni asumispai-gani jõudmiseks kulus kolm päeva, kuigi vahemaa oli vaid 60 km ümber.

Paari lausega puudutati ka tol-leaegsete asujate majanduslikke raskusi, eemal linnadest ja raud-teest. See raudtee, mida adm. Pit-kale omal ajal lubati Kanada poliitika-meeste poolt, jõudis sinna alles 47 aastat hiljem.

Nimetati veel Eesti okupeerimist punaväe poolt ja Pitka jäljetuit kaotumist.

Radiosaade lõppes kohanimede mainimisega, mis Pitka ja tema perekonna poolt on jäänud Briti Kolumbia kaardile: Pitka Moun-tain, Pitka Creek, Linda Lake ja Paaren Beach.

Vale lipu all läbi Bosporuse

ISTANBUL (ME) — N. Liidu hiljuti valminud kaks 40.000-tonnist lennukikandjat — milliseil kum-malgi 25 sõjalennukit pardal, — purjetasid läbi Türgi välnade Va-hemerre. 1936. a. sõlmitud kokku-leppe — mis kannab Montreuxi leppe nime —, järgi ei tohi suure-mad sõjalaevad, kui ristlajad Türgi välnadest läbi sõita, seepärast purjetasid Vene lennukikand-jad läbi välnade ristlajate nime all.

Lennukikandjate lõppsihiiks on India ookean, kus Vene laevastik ennast kindlustab, kuna Kongress teeb raskusi USA baaside väljajähtamises Diego Garcia ja Hormuzi välnas, Pärsia lahes.

USA lääne-kalda pidu 1975. aastal

Tuleval, 1975-ndal aastal toimu-vad USA-s traditsioonilised LÄÄ-neranniku Eesti Päevad Oaklan-dis. EPL-i 13. aprilli artiklist selle kohta "Suurkõikutulek USA LÄÄ-nerannikul" oli aasta arv välja jäänud, millest võis tekkida ekslik mulje, nagu tolmukid Lääneran-niku Eesti Päevad juba sel suvel. Õige aeg on seega 2.-6. juulini 1975.

Sellega ühenduses on põhust meenutada, et 1963 kasutati esma-kordselt nimeust Eesti Päevad just Läänerannikul — sel ajal ni-metati mujal suurkõikutulekuid veel suuvepideadeks. Sellest ajast peale on Lääneranniku Eesti Päe-vad järjekindlalt toimunud iga kahe aasta järele. Lähem informatsioon peakomitee dr. Rein Luigelt (esimees), 23091 Capistrano Way, Los Altos, Ca 94 033, USA.

Insändes till NYMAN & SCHULTZ/NORDISK RESEBUREAU AB

SPECIALRESOR

PACK

103 80 STOCKHOLM 7

Anmälan till esternas Kanadaresa i juni/juli 1974

Käcsolevaga registreerin ennast reisiks Kanadasse.

Perekonnanimi Eesnimi

Aadress

Telefon kodus tööl

Kaasasõitjate nimed:

1) vanus

2) vanus

3) vanus

Soovin sõita: Montreali ☐ Torontosse ☐

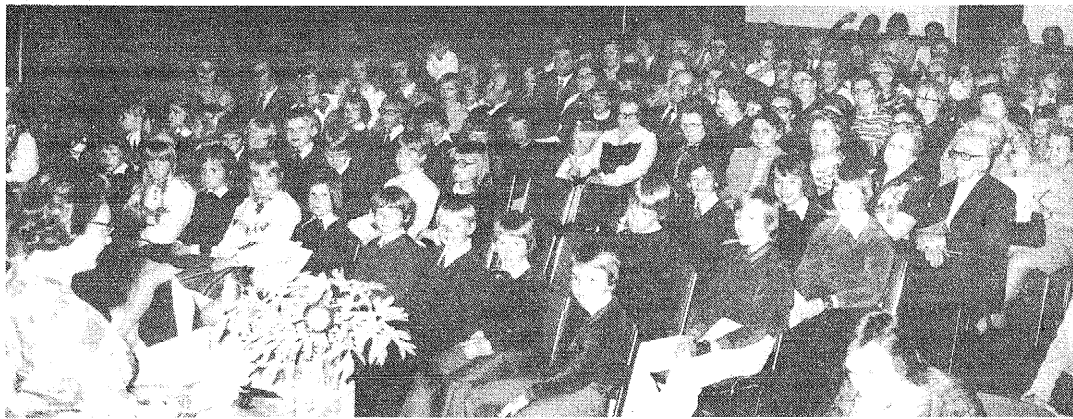
Alustan lendu reedel 28. juunil, Stockholmist ☐ Göteborgist ☐

Tagasilend toimub pühapäeval 21. juulil.

1974

allkiri

Koos registreerimisega tasuda registreerimismaks kr. 200:— isikult Nyman & Schultz/Nordisk Resebureau AB postgirole 2115-4 või bankgirole 700-1340. Talongile märkida "Estiändare Kanada".

Göteborgi algkooli kevadpeo publikut. Kõneleb Elmiere Kägi. (Foto Kopler).

Mis juhtus rootslastega Rakveres all 400 a. eest?

Eesti Päevaleht tõi 15. mail numbris artikli "Rootsi armee kodusõda Rakveres 400 aasta eest". Diskussioon selle ümber, mis dieti juhtus Rakveres 14. märtsil 1574 on ootamatult puhkenud rootsi ajakirjanduses. Püütakse välja selgitada tõe. Tegemist on niimelt shoti palgasõdurite "haieda otsaga" seoses rootsi armee koosseisus Rakvere linna piiravate sakslaste (ja "mõisameeste") vahel tekkinud kokkupõrkega.

Kirjanik Rune Pär Olofsson nimetab toimunud oma pea-joonealuses Svenska Dagbladet, 7.4. 1974 "Rootsi kodusõjaks" ning hindab ühe tunni väitel tapetud shotlaste üldarvu üle 1500 mehele. Pontus de la Gardie — tollal veel mitte rootsi vägede ülemjuhataja — arvab tapetud olevat kuni 2000 meest, kuujuures sakslaste kaotused kõigi andmete järgi ei ulatunud üle 30 mehe.

Saksa palgasõdurite rootslastest ülem Karl Henriksson Horn on soovast püüdnud kogu sündmust bagatelliseerida ning ta arvab, et vaid umbes 300 shotlast olid langenud tühiselt põhjusil tekkinud tülid ohvriks.

Olofsson tegeleb oma kirjutises ka Rakvere verepulma põhjuste väljaselgitamisega ning ta leiab, et peasüüdlaseks olid hoopis Rootsi kuninga Johan III, kes kahtlustanud shotlast võ nende juhte vandenõus enda vastu ning vangistatava Erik XIV uuesti troonilepüüamise katses.

Seetõttu olvad rootsi väejuhid Horn ja Klaes Akesson Tott enne verist kokkupõrget sakslaste ja shotlaste vahel lasknud püssirohtu välja jagada vaid esimesele, sellest siis ka esimesel pilgul uskumatuna tunduv kaotuste proportsioon.

Samas ajalehes võtab kirjaniku-

le vastuseks sõna tuntud ajaloolane fil.dr. Ragnar Liljedahl, kes omal ajal on avaldanud uurimusi ka rootsi halduse kohta Eesti- ja Lii-vimaal.

Liljedahl leiab kõigepealt, et mõiste "kodusõda" olevat täiesti ebakohane, kuna ükski rootslane sellest tapatõöst tegeleku ei võtnud osa. Edasi olevat kõik vägede arvulisse tugevusse puutuvad arvud — nagu see just erilisel kehtib kõnesoleva Vene-Liivi sõja kohta — väga tugevasti liialdatud. Shotlasi ei olevat kunagi üldsummas 4000 meest saanud olla, siis olevat ka sakslasi ja "mõisamehi" pidanud olema vähemalt samapalju ning taolisi armeesid ei olevat Eesti-Liivimaal tollal kuidagi olnud võimalik üllal pidada.

Hornil või Tottil olevat õigus, hinnates tapetud shotlaste arvu umbes 300-le järe. Seevastu jagab ta Olofssoni arvamus, et kuningas Johani näpud võisid selles veretõus otseselt või kaudselt tegevad olnud olla, kuid selles tuleb veel otsida ja esitada mõjuvaid tõendeid ja põhjendusi.

Kuid uurimise seis Vene-Liivi sõja käigu ja sündmuste kohta Eestis 16. sajandi lõpul olevat veel väga hõre ja lünklik, seetõttu olevat ka mainitud Rakvere verepulma sattunud peaaegu unustusse ning juba eelajaloomatult.

Nii palju rootslaste vahelisest diskussioonist. Kui nüüd objektivsemalt valguse saamiseks pöördume eestisest Tallinna voormehedpoja kronoonik Balthasar Russow'i poole, siis jutustab ta sellest kokkuvõttekult järgmiselt:

17. märtsil aastal 1574 tekkis shotlaste ja sakslaste vahel leiris Rakvere all tüli, millest hirmus riid tekkis. Selle segaduses tapeti üle 1500 shotlaste, aga mitte rohkem kui 30 sakslast.

See juhtus nõndaviisi. Kuna esmalt shotlasi sakslaste poolt palju pilgati, ühines shotlaste ülem Archibaldus oma pealikute ja lihtsajameestega sakslastele samaga vastama. Nad tulid sellepärast tules lahingukorras oma leerist, võtsid suurtükid oma alla ja hakkasid saksa mõisameeste pihta laskma.

Sakslastel hakkas sellest kõhe järe — tungisid ühiselt shotlaste kallale, kes oma pikkade püssitorudega ka mitte ei viivitanud. Lõppeks aeti shotiste lahingukord sisse, siis tapeti neid hulgaviisi nagu lambaid, ja talupojad, kes samuti shotlasi ei sallinud, tulid sakslastele appi ja tapsid ka palju shotlasi, kes varju ja peitu olid pugenud.

Nõndaviisi tapeti ja lasti maha üheainsa tunni jooksul üle 1500 mehe... See tüli oli aga vaid saksa mõisameeste ja shoti palgasõdurite vahel tekkinud, kuna shoti ratsanikud ja rüütlid sellest osa ei võtnud.

Ka said haledasti surma peaaegu kõik shoti pealikud ja käsklajad,

suured, toredad mehed, kes tornijooksudest järele olid jäänud. Ülejäänud shoti tingisõdurid aga, kui nad nägid, et nende pool oli kaotanud, põgenesid jalamaid oma lipukonnaga venelaste juurde Rakvere lossi alla, kus neid sureb rõõmuga vastu võeti.

Nad võeti siiski pärast rootslaste tagasimeheku vang, kuigi neid esmalt oli hästi vastu võetud, ning viidi aheldatuna Moskvasse. Seal valetasid Rakvere venelased teistele Venemaa, et nad neldsamu shotlasi oma vaprusena tapluses olid vangid võtnud. Need vaesed mehed, arvult üle 70, tapeti Moskvas üsna haledasti. See oli shotlaste õnn Liivimaal...

Taolisel lõpetab Russow oma kirjelduse veretõöst Rakvere all, mis ilmselt koos liialdustega arvudes ja muus on aluseks olnud ka väheselle rootsi ajalookäsitlusele selles probleemis. Kahjuks otsesed arhivaalid ning objektivsed kirjeldused puuduvad siin. Langenute arvu 1500-2000 meest ühe tunni väitel tuleb siiski pidada peaaegu võimatuks või siis oleksid shotlaste vabatahtlikud ja ilma vastuhakuta asetanud oma pead sajale tikumapakule!

Rakvere verepulma järelood soovast selguvad Rootsi kuningliku kohtu toimikutest. Niimelt, et rootslaste ülemjuhataja Totti jt. versioon sündmustist on pääsenud kehtima: kogu tüli tekkinud vaid sellest, et shotlastes oleval keeldunud tasumast mõne toobi õlle eest, mida nad olevat joomud sakslaste leiris. Ühtlasi verereta ta kogu süü 1574 talvesõjaretkte ebaõnnestumistest shotlastele, kes hakanud mässama.

Sellele vastavalt mõistetakse nende juht Archibald Ruthven, mitte ära vahetada hilisema Patrick Ruthveniga, kes Kolmekümneaastases sõjas 1635 sai Rootsi kindralleitnandiks ning järgneval aastal eluga pöördus tagasi oma kodumaale ning tema "leitnant" Balfour mõistetakse vangil ning vilmane hukatakse põgenemiskatse pärast.

Archibald Ruthven ise aga sureb nelja aasta pärast Rootsi vangistuses, hoolimata sellest, et teda on korraldud lubatud shoti valitsusele vabastada ja koju lasta. Kogu "sõjasüü" määratakse kõrgemalt Rootsi poolt shotlastele kui "äraandajale". Ainult nende ratsavaade juht Moncreiff pääseb koju alla andmisest — ilmselt tänuks shoti ratsanike ja rüütlite takistamise eest omamaalastel jalaväelaste appinimiseks nende "surmatantsus".

Verine ja tihed udu lasub ikka veel nende tapatagute üle Rakvere all 17. märtsil 1574, nagu kirjanik Rune Pär Olofsson öieti tähendab ning selle kergitamisest silmapaistav määral on raske loota, kuna usaldusväärsed allikmaterjalid puuduvad. (EPL/AR)

"Tundmatu" allveelaev

SIMRISHAMN (EPL) — Nagu alati rootsi mereväeamanöövritel, oli ka seekord Hanö lahes toimunud kaitseharjutustel kohal võõras siim nn. "tundmatu allveelaev nälol", mida nagu tavaliselt hirmutati hoiatusplahvatustega vee all.

Rootsi sõjalaevadel oli allveelaev korduvat peilimissaadmetel, mispeale küllaline kiltruga eemaldus territoriaalvetest rahvusvaheliste vete poole.

Allveelaev avastati Stenshuvudi juures rannal asuvas sõjaväelaste poolt palja silmaga — uuriv periskoop oli tõstetud veepehmale manöövri jälgimiseks.

Soomlane kiidab "Estonia" teatrit

Tallinna Estonia-teater pole põhjusest kuulud. Pääsmete pärast lausa tülitsetakse. Veebruarikuul lõpul loodi lavale Traviata. Lisatoodi olid veel nöödki, maikuu künneisel, viimseini täidetud. Ja kõiki pääsmete soovijaid ei suudetud rahuldada, kirjutab Ansa Hartelin Tampere ilmuvast Aamulehtis. Ta ütlevat, et muusika-armastus ei ilme üksnes pääsmete osturünnas, vaid see ilmeb ka muusika esitamises. Samasugune on olukord balletikooli esinemiste puhul. Ehkki õpilaste poolt esitatud Coppeliat jättis mõnel soovida, oli selle muusika eeskujulik.

Traviata kohta kirjutab Ansa Hartelin mh.:

Näitelaava võluvaks muutmine ei ole tänapäeval enam moes. See on kujunenud harva ette tulevaks elamuseks, mida meil otse kardetakse. Lahe taga ei oida sugugi nii tunde külmad. See nähtus Traviata Estonia-teatris. Mahedasti esitatud eelmäng orkestrilt oli kooskõlas lavalt tolmuvaga. Milline kunstiline eesitus!

Arno Mikki dekoratsioon oli ülal. Osadest kokkupandud kaldasendis olevate peeglite varieeruvad värvid töid esile Verdi traviata idee. Pidurietus rahvaga täidetud lavalt mitmekordistasid peeglid liikumist. Kogu lava mängis visuaalselt.

Kõik see tekitas totaalse elamuse, muusika kulgevus kordas rütmiliselt ka kõrvala seda, mida silmad tajusid. Kui on küsimus muusika, tantsu, näitemise ja visuaalse lavastuskunsti koostööst, siis on tähtis taotella ka totaalsuse saavutamist.

Tugeva elamuse tekitanud soomlasele ka näitlejate suupärase ja ehtsad riided. Samuti koorilikkemete riietus. "Kõik need sobisid oivaliselt üldpildi," ütlevat ta. "Aga eelkõige ollakse muusika

teenistuses. Siin ei ole distsipliin tekitanud kuivust. Ja kui solistid tunnevad oma ülesannet, siis kehtib see ka koori kohta. Olin ise võlutud Margarita Voiteit, Lidia Panovast ja Rotislav Gurjevist."

Ooperi tantsurühma kohta ütlevat A. Hartelin, et "see on võrreldav kooriga. Sama täpne ja äärmiselt muusikaalne". Tema lühiajalise Tallinnas viibimise kestel esinesid Estonias ka Tallinna koreograafiakooli õpilased balletiga Coppelia. Ühel pärastlõunal tantsisid peaosades lõpudiplomi saavutanud kaheksanda klassi õpilased, venemõeldised Mihail Kossolapov ja Jevgeni Neff, ja teisel pärastlõunal Reet Paavel ja Ülle Tõmning.

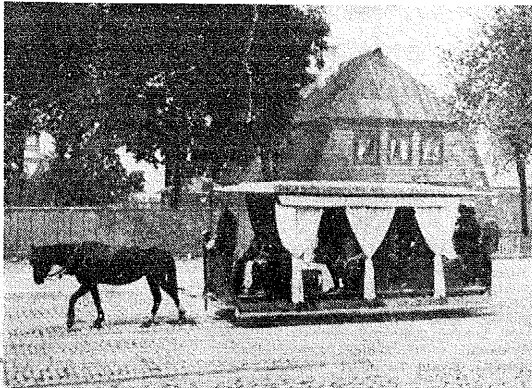
Tõised tantsijad olid kuenda ja seismenda klassiõpilased. Kaasata tantsisid ka Estonia teatrilisel kunstnikud Elena Martinson ja Arved Ozolin.

Hartelin tähendab, et andestatu temale "kollektipatriotism", kui ta väidab, et hoolimata tehnilisest küljest ta hindab siiski enam Tampere teatrit liikumiskooli Coppelia.

Estonia õpilaskooli Coppelia oli hoopis kuivem. Masurka, tõi, sügis küll täpselt kui kiirena rütmiga ja Tshaardash oli temperamentsem Tampere omast, aga talilinaltel on ka 5-6 aastane edumaa. Tamperease Antti Honkase auks peab ütlevat, et kuigi ta ei ole "teeline kunstnik", oli ta Vana Coppeliana hoopis iseloomulikum ja humoorsem kui Ozolin.

Õpilaskooli külastus Eestist oleks midagi. Aga kes korraldab? küsib Ansa Hartelin lõpuks. (EPL/Mr).

Hilda Pensa saavutas Long Islandi Hickville linna raamatukogus korraldatud ameerika kunstihing näitusel esimese auhinna abstrakte õlimaalis 25 kunstiniku hulgas.

Sajandi algupooltel sõitsid tallinlased hoburaudteega, mida kutsuti vene päraselt "konkaks". Pildil hobutamm Narva munteel Kadrioru juures.

Kui ahvid ei armatse

LONDON (VE) — Huntintoni meditsiini- ja bioloogiline tsentrum Londonis avaldas isemoodi teadusliku katsete tulemused. Niimelt leiti, et sigaretite suitsetamine mõjubast negatiivselt ahvide armjelu.

Teadlaste teooria on järgmine: suitsetamine paneb nii inimeste kui ahvide käd tegevusse ja nii langeb ära tarvidus käsi kasutada oma partneri kallistamiseks. Ahvid, kellele sigaretid kätte olid antud, kallistasid ja armastasid tunduvalt vähem kui need, kelle käd vabad olid.

Seda teaduslikku katset kavatsetakse lähemas tulevikus korrata inimeste juures enne kui teadus oma lõpliku otsuse annab kuivõrd suitsetamine armuelu negatiivselt mõjubast.

Lugeja kirjutab

PALJUNDUSVAHENDITE
KONTROLL N. LIDUS

EPL 27.04.74. Nr. 32 kirjutatakse kirjutasinaste ja paljundusvahendite valjust kontrollist okupeeritud Eestis. Kirjutusse ei ole midagi uut vähemalt mitte neile, kes teenisid esimese N. Liidu okupatsiooni ajal eestis kusaigil ametisuse kantseliseid või sõjaväe staabis.

Juba esimese N. Liidu okupatsiooni ajal eestis, kui võim vene laste poolt üle võeti, pandi kohe maksma vali kontroll kõikide kirjutusmasinate ja paljundusvahendite üle kõikides riigi- ja omavalitsuse kantseliseid ja sõjaväe staapis.

Väli kontroll peale eelpoolnimetatute vahendite oli veel kirjavahendite vahendite oli ühtlasi ka üldise kirjavahetuse üle. Selleks staapis erilised kinnised ruumid kuhu paigutati kõik kirjutusmasinaid või kirjavahetuse kaustad. Need tuli taastada samasse paika kas tarvilise möödmisel või tööaja lõpul.

Kui vastavat usaldusväärsust isikut kohal ei leidunud, siis loodi see mõnest teisest asutusest või väeosast.

Tein juhust, kui teisest väeosast üle loodud usaldusväärne isik oli endine EV Sidepaljajoni raadiojaama ametnik, missuguse jaam EV ajal tegutses ka salaluurega. Järeldati isik (sõltas kahele riigile, keht muidu ei oleks venelased teda keht tundnud ja usaldanud).

Riigi posti ei usaldatud. Vähe-malt sõjaväes saadeti kõik post käsitajast. Proovisid asuvas väeosades oli korraldus kõik post koguda kindlaks ajaks enne rongi minekut teatud kohta, kus see paigutati lukustatavasse postikotti, millega viirgats sõitis divisi staapi, kus asus teine postikott või.

Seal võeti saadetud post postikottist välja, paigutati väeosasse saadetav post postikotti, see lukustati ja viirgats sõitis postikotiga tagasi väeosas. Samane protseduur toimus iga päev.

Proovisid asuvas riigi- ja omavalitsuse asutustes oli postisaatmine veidi lihtsam ja see saadeti tavajale postiga. Kui aga oli mõni tähtsam kiri keskasutusest, siis käsutati provintsi asutusest isik sellele järele.

Riigi- ja omavalitsuse kantseliseid, kes kinnist ruumi paljundusvahendite ja kirjavahetuskaustade hoidmiseks veel ei olnud, seal olid usaldusväärset isikut valvel nii päeval (pärast tööaja lõppu) kui öösel.

Viis ja ka olla, et sõjaväe asutuste kantseliseid ja sõjaväe staapis ei olnud kirjelatud selajane kord täpselt sama. See oles muidugi kohaolevast võimumehest, kes määras korra ja valvas selle järele.

Ja vaevalt oli ja o sarnane vali kord maksev ainult okupeeritud maades. Usutav on, et sarnane kord on maksev kogu suurel ja lalal Venemaal. Seepärast on raske uskuda, et seal pörandaluse kirjanuduse ja lendehtede paljundamine kirjutusmasinaid ja paljundusvahendit on lihtne, nagu tihti ajakirjanuduses kirjutatakse.

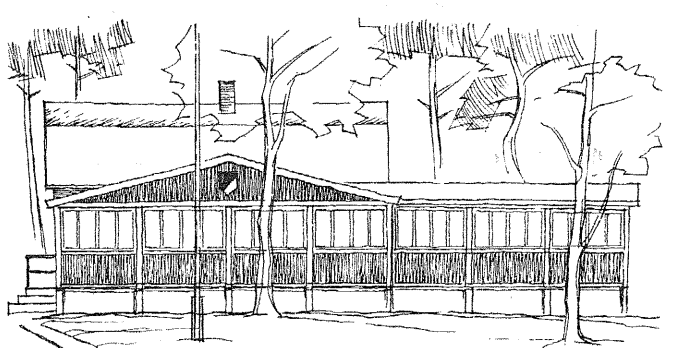
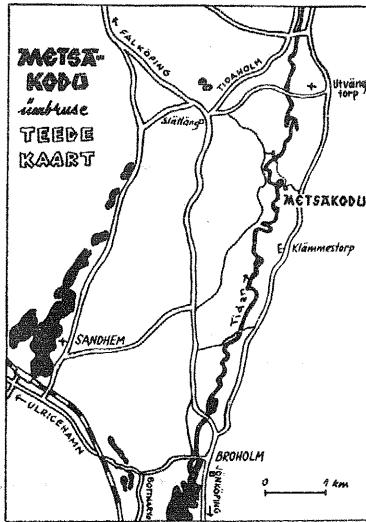
On päris kindel, et paljundusvahendeid N. Liidus vabalt osta on võimatu, samuti on võimatu neid välismaalt sisse tuua. Oletatada ju võib, et seal paljundamiseks mõnel kirjutusmasin või isegi muu paljundusvahend on kasutatud, siis on need kas sagil näpitud või sõja ajal kusaigil varemeist leitud.

R.H.

Lillefond

EKK - Lillefondi on annetanud: Evi Ambros, Marta Ambros, Eesti Akadeemiliste Naiste Ühing, Dag Estenius, Ilka Gorman, Maimu Lees (kahekordselt), Leida Lepp, Stockholm Eesti Teater (kahekordselt), Evald Tammert, Leida Viisimaa.

EKK Lillefond tänab kõiki lahkeid annetajaid, kes oma panusega on toetanud Eesti Kultuuri Koon-dise tegevust.

Metsakodu peamaja juurdeehitatud rõduga

Eesti keskpunkt Rootsis: Metsakodu

Selle pealkirja all avaldas kohalik rootsi ajaleht pikema kirjutise Metsakodu 30. aastastest tegevusest ja selgitas pererahvale neid põhjusi, miks eksotiliselt kõlaga rüstitud vabaühingukond asub just keset Rootsi metsi.

Metsakodu ei saa võistelda oma suuruse poolest ei Kanada Koltjärvega, USA Lakewoodiga ega ka Koltjärvega Rootsis. Metsakodu algpõhja suurusks 20 aastat tagasi oli ainult 1,2 hektari. Kuid Metsakodule jääb siiski see au uhkustamiseks, et see oli esimene vabade eesti noorte oma territoorium ja esimene Eesti Kodu Rootsis.

Tuntud koolimees Herman Rajamaa kirjutas 1965. a.: "Skautide Metsakodu on kujunenud eesti kodu rajamise sümboliks võrsil...". Skautlike noortele, nende sõpradele ja paljudele lastevanematele on Metsakodust kujunenudki tõeline teine kodu võrsil, kuhu aastast aastasse meelsasti tagasi tullakse, sest ta on alati uus...

Kahel korral on metsakodule uut pinda juurde muretsenud - tänu paljudele sõpradele ja kaasaaitajatele. Nüüd võime Metsakodu väärtpäberit lugeda, et vabaühingukonna praegune suurus on 57 535 ruutmeetrit.

Peaegu alati on siin midagi uut kerkimas või valmimas, sest Metsakodu valmisaamisega on nagu Tallinna linnagaagi - ei saa kunagi päris valmis. Kuid iga uuendus ja täiendus teeb siin viibimise muu-gavaks ja veelgi kodusemaks. Seda võib ka üldela elektrivoolu kohta, mis saabus Metsakodu hoonetesse alles möödunud aastal.

Viis lippkonda on senini püstitanud Metsakodusse omad tared ja rohkem oleks neid veelgi olnud, kui

Rootsimaa poleks nii pikk. Kuid ometi pole kaugused takistanud 20. aastast ühtlasi noortetööd Metsakodus. Umbes 50 000 külastajat on Metsakodu vastu võtnud - nii omi kui võõraid.

Metsakodust on kujunenud ka sõprussilla peateiste rahvaste noortele. Peamiselt aga just rootsi noortele mitmesugustest organisatsioonidest, kes meelsasti Metsakodu üürivad oma kokkutulekuks, laagriteks, leiripetuseks või kursusteks. Nii on Metsakodu olnud kümneks aastaks baasiks Rootsi Skautide liidu kanu-kursusele, mis tavaliselt lõpeb teisel süvisepäeval Metsakodu mõnusalt saunalaual.

Metsakodusse on kerge teed leida. Ta asub otse Skandinaavia süm-dames. Umbes 400 km kaugusel nii Stockholmist, Kopenhaagenist kui Oslot.

Täpsem asukoht on: Skaraborgi maakond, Mullsjö vald. Utvångs-torpi küla. Lähim rautejaam Sandhem, 10 km. Lähimad linnad on Falköping, 30 km ja Jönköping 40 km. Lähim suurlinn on Göteborg 165 km.

Neid asukohti ja nimesid õpivad kindlasti sajad eesti noored ära, kui nad suvel 1975 kogunevad Metsakodusse Maailmalagrisse. Samuti saab palju olema neid noori, kellele Metsakodu oma eesti-pärase loodusega jääb unustamatuks elamuseks.

GUSTAV ILVES

Cardiffi 250 eesti elanikku omavad rohkeid oma majasid

LONDON (VES) - EINAR SANDENILT ILMUS Inglismaal bülletään "Eesti Laevandus". Selles on toodud ka uurimus Cardiffis, Inglismaal. Elava eestlaskonna kohta, mille arvult 250 kuni 300 isikuna. Cardiff on Inglismaal Londoni, Bradfordi ja Leicesteri järele suurusest neljas eestlaste keskus.

Cardiffi eestlaskond ulatab tagasi sajandi algastastse. Selle vanem põlvkond, asudes Cardiffis enne II ja isegi enne I maailmasõda on allesjäänud osas pea täiesti assimileerunud ja katkestanud sidemed kaasmaalastega. Sandenil on pika aja kestel korda läinud kindlaks teha 250 kaasmaalase asukohad, kaasa arvatud 6 meest ja 11 naist, kes elavad teistes keskustes, ca 80 km raadiuse kaugusel Cardiffist.

Neist 233 kaasmaalastest, kes asuvad Cardiffis, on mehi 188 ja naisi 45. Sugupoole vahe seega suuresti meeste kasuks, iga 4 mehe kohta 1 naine. Asjaolu, on seletatav, kui teada, et meestes on tegemist pea täielikult mereteenistuses seistavatega. Naiste vahetus on tingitud ka arvukalt segaabi-lusid.

Sandenil andmeid on naisi, kes sündinud enne 1913. a. kokku 28, aastatel 1914-1928 sündinud 19 ja 1929 ning hiljem sündinud 4. Val-lalis on neist kõigist kokku 3. eest-lastega abielus 23, inglasega 4, lätlastega 2 ja leestlastega 1. Lähutatu-d 19. Enne II maailmasõda saabunud on 8, Saksamaalt põge-nikena tulnud 37 ja Rootsi pärast sõda Cardiffi asumid 6.

Meestest on a. 1908 ja varem sündinud 60, aastail 1909 kuni 1923 sündinud 81 ja 1930 ning hiljem sündinud 8.

Perekonnaseisult on vallalist mehi 60, abielus eestlastega 23, inglasega 56, portugallanaga-dega 5, hispaaniladega 2, lätla-sega 1 ja leestlastega 1. Lähutatu-d 32.

Kutselt on meestest meremehi 187. Üldarvust pole mereteenist-ses olnud vaid 12 meest. mere-meestest on masina- ja tekimehi 100, mehaanikuid 40, kõõgi- ja ka-jutipersonali 16, laevajuhte 13, tüürimehi 8 ja tüürimees-telegra-fiste 1.

Enne II maailmasõda saabus neist 56, Saksamaalt põgenikena 129 ja Rootsiast pärast sõda 14. Pensioneeritud on neist 88 (35,2%).

Eestlastena on Sanden arvesta-nud vaid neid, kes oskavad rahul-davalt eesti keelt.

Ümbikkuud on teada, et pärast II maailmasõda sõlmitud abieludest on sündinud 120 kuni 170 last, kel-

lede vanus nüüd kuni 25 a. Sanden märgib, et see uus põlvkond on eestlastele läinud kaduma, kuna need eesti keelt üldse ei valda.

Majanduslikult on Cardiffi eest-laskond hästi edasi jõudnud, olles ette jõudnud kohaliku elanikkonna lähilõike seisundini.

Nende kinnisvaradesse inve-steritud kapital ulatub kokku üle miljoni naelsterlingi. Nad omavad kokku 120 kinnisvara.

Majaoanimeks on 17 naist ja 100 meest. Mitmed omavad enam kui ühe kinnisvara. Majad on ostetud enamikus 10-25 a. eest. Neil lasuv võlgade üldsumma on juba vähe-nenud miinimumini. Enamiku nende poolt ostetud kinnisvarade hinnad kõiguvad 7000 kuni 12 000 naelsterlingi vahel. (E.H.)

ÖIENDUS

Eesti Päevalehes 18. mail ilmu-nud kunstinäituse arvustuse "Noortenäitus IV" alt puudus arvustaja signatuur. Kelleks oli EEVI END.

Erna ja Harald Luning Long Is-landil USA-st jõudsid tagasi pool aastat kestnud maailmareisil.

Heinz Ederma abikaasa Kaari-naga viibis Austrias reisil. nende alaline elukoht on New Jerseys USA-s.

Toetage Lõuna-Rootsi E. Maja!

A/S Lõuna-Rootsi Eesti Maja aktsiate tellimisleht

Käesolevaga soovim osta A/S Lõuna-Rootsi Eesti Maja aktsiaid à Rkr. 100:- ja ta-sun asjaajajamiskuludeks Rkr. 10:- igitalt aktsialt (kokku Rkr. 110:-). Samaaegselt palun mind kanda aktsiaomanike nimestikku.

Soovitud aktsiate arv

Tellitud aktsiate ja asjaajajamiskulude arvel tasun Rkr.

samaaegselt käesolevaga / hiljemalt järgmiseks kuupäevaks

postgiro arvele nr. 16 01 10-3 / pangavarvele nr. 418-9122 / lisan pangatsheki / ra-hasedelid. (Soovitatav alla kriipsutada!)

(koht ja kuupäev)

(allkiri)

Täielik nimi ja aadress:

AB Lõuna-Rootsi Eesti Maja, c/o M. Laas, Boels väg 5, Hjärup, 222 48 Lund. telef. 040/46 53 85, postgiro 16 01 10-3.

Veerandsajand Eesti Põllumajandusliidu tööd

Iseseisva Eesti põllumeeskond võitis ühikustundega tagasi vabaduse saavutamisele Eesti Vabariigis majandusliku kui ka kultuurilise tõusu ja põllumeeste kutselise organiseerimise alal. Põllumeeste kutsesindus, Põllutöökoja, oli demokraatlikult alt ülases korraldatud ja hõlmas kogu ulatuses maarajast rahvast, põllumehi.

Põllumehed kohapeal koondusid Põllumeeste Konventidesse, kus ka kohalik ühistegevus oma organisatsioonide kaudu oli esindatud. Kohalikud konvendid delegerisid oma esindajad kutsesinduse keskusse – Põllutöökohta. Põllutöökoja oli valvel oma liikmeskonnas – põllumeeste – kutsesuhtide kaitse eest ja oli ka agronoomilistele tööjõududele suurimaks tööandjaks.

Töö korraldamise konvendi piirkonnas oli konvendi ja selle agronoomil vabad kätel ja iga tööjõud võis oma võimeld maksimaalselt koostööd konvendi juhatajaga väljarendada.

Meil on olnud võimalus siin Rootsis jälgida silmselt agronoomilist nõuandetööd. See on tsentraliseeritud, kuna Eestis see oli võimalikult deentraliseeritud ja suurimal määral demokraatlikult kohapealsetele oludele vastavalt korraldatud.

Põllutöökoja kui põllumeeste kutsesinduse mõtte algatamiseks oli Konstantin Päts, kuld tegelikuks ellurakendajaks olid vanematest agronoomidest Jaan Hünerson ja August Jürima koos juba Eestis põllumajanduse kõrgema hariduse omandanud nooremate agronoomidega.

Jaan Hünerson oli läänecuroopaaliku põllumajanduse hariduse saanud Bonn–Poppelsdorfi ülikoolis. Tema olid ka sidemad sajandi esimeste aastakümnete Lääne–Euroopa põllumajanduslike suurrustega, eriti tule malinda isiklikult tutvust Shveitsi prof. dr. Ernst Lauriga, kes oli ütleilms kulsusega põllumajandusteadla-

ne ja rahvusvahelise põllumajanduse koostöö organiseerija.

Jaan Hünersoni algatusel ja E. Lauri vahendusel toimus Eesti põllumajanduse kontakti Rahvusvahelise Põllumajandusliidu CIA-ga. Atul oli viimane organisatsioon riikidevahelise ja siis oli Eesti põllutöömehetseerium selle ilge, hiljem aga kui see muutus organisatsioonide vaheliseks, olid Eestist CIA liikmeks Eesti Põllumeeste Keskseks, Eesti Põllutöökoja ja Eesti Tarvitajate Keskühisus.

II Maailmasõda purustas Rahvusvahelise Põllumaj. Liidu. N. Liit oma sõjaväe ja NKVD abiga ning teipinute mürdmisega lammutas Eesti riikliku organisatsiooni ja sellega ühenduses ka Eesti põllumeeste kutsesinduse (Põllutöökoja) koos seni Eestis maksusel olnud põllumajandussüsteemiga. Erastalupidamine oli määratud surmale ja tuli asendamisele N-Liidus maksuvaleoleva riikliku sovhooide ja pseudolihttegelise kolhooside süsteemiga.

Eesti põllumees, kes N-Liidu kütutamise käigust 1941 veel järele jäi, püüdis end päästa elukoha muutmisega. N-Liidu okupatsioon kadus Eestis ja asendati Saksa omaga, kuid Saksa võim ei restaurinud Eesti talu. Hitleri riigipoliitika Baltimaade suhtes oli sama, mis N-Liidu oma: Baltimaa pidi muutuma nüüd Saksa kolooniaks.

Ainult eestlaste isiklik julgeolek oli esialgu kindlam, kui N-Liidu võimusemise ajal. Eestlased võitsid okupantide vastu võimaluste piires ka üle okupandi abiga teise okupandi vastu.

1944 ühenduses N-Liidu uue okupatsiooniga taganes osa Eesti laesisevuse eest. Võitlejad Eestist välja vabasse lände, et end uuesti organiseerida võitluseks okupandiga ja Eesti rahva vabanemistahet kanda rahvusvahelise areenile.

Teiste hulgas organiseerisid endid agronoomid Eesti Agronoomide Seltsi Rootsis ja koos põllume-

skonna esindajatega otsustasid 28.09.49 asutada Vabade Eestlaste Põllumajandusliidu, et selle organisatsiooni kaudu arendada endiseid kontakte rahvusvaheliste põllumajandusliikude organisatsioonidega. Shveitslane prof. E. Laur oli CIA asemele 1948 organiseerunud Euroopa Põllumajandusliidu – CEA.

Ag. A. Ekbaumi (Nüüd Toronto) kaudu, kes oli prof. Lauri endine õpilane, võeti kontakt prof. Lauriga ja selle toetusel sai Vabade Eestlaste Põllumajandusliit 1949 CEA külalisliikmeks.

Eesti põllumajandusteadlased ja tegelikult põllumehed ning nende järeltulijad on 25. a. jooksul kandunud VEP-liitu. Välisside CEA-ga on olnud väga hea ja CEA ringkonnad on teadlikud, et VEP-liit paguluses on iseseisvas Eestis tegevenud tegelike põllumeeste kutsesinduse, Põllutöökoja ja vabade põllumajanduslike organisatsioonide traditsioonide edasikandjana.

VEPL oli alul "alaliseks CEA külalisliikmeks", mis ei olnud just CEA põhikirja kohane ja taotles saada täisõigusliikmeks liikmeks. 1968 VEPL esitas vastava soovivalduse CEA-le. Liidu abiesimees dr. Kivimäe teaduslikul ringsõidul Saksamaal olles astus selles küsimuses kontakti selle sõbraliku CEA esimehe dr. Hermsesiga.

Eelmiste kongresside häd kontakti sõlvenud ka VEPL esimees T. Kint olles eestlaste esindajaks CEA Shweningeni kongressil siigisel Hollandis, milline kongress osustas meie VEPL täielõigusliikmeks liikmeks vastu võtta. Head isiklikud kontaktid olid vajalikud kuna ei olnud ette teada, kas kongress on nõus võtma üht eksilorganisatsiooni oma liikmeks. Sellest peale on VEPL jäänudki almsaks eksilorganisatsiooniks selles läänemaailma põllumajandusliku organisatsiooni peres.

CEA oma tegevusaja jooksul 1948–1973 on pidanud 26 kongressi oma liikmeskonna erimaades. Käesoleva 1974 kongress on ette nähtud Ostendes, Belgias. Vabade Eestlaste Põllumajandusliit on 24. st CEA kongressil oma esindajate kaudu osa võtnud. Meie eestlaste esindajate ülesandeks on olnud Baltimaade ja eriti Eesti seisundit selgitada ning CEA liikmeskonna toetust ja kaasaabi taotleda, et Baltimaa, eriti Eesti vabaneks okupatsioonist ja võiks rahulikult jätkata oma koostööd Euroopa põllumestega.

Meie esindajad on koostöö kõrval mitmesuguste küsimustel alal eriti pöödnud selgeks teha, et N. Liidu sovhooide ja kolhoosid ei saa ilgalgi nii häd tulemusi anda, veel vähem seda õne pakkuda, mida annab vaba ettevõtlikkusega vaba perekonnatund.

Vaba Eestlaste põllumajandusliit on oma liikmeskonnas tööga, oma osavõetga rahvusvahelistest üritustest 25. a. jooksul andnud suure panuse Kodu–Eesti küsimuste valgustamisel ja on võtnud heatahtlikku poolhoidu Balti rahvaste võitlusele oma suveräänsuse taastamiseks ja oma vabastamiseks N-Liidu okupatsiooni alt.

KARL ERENURM

Leinateated

Kenneways, Sholimaal, suri 25. aprillil Heinrich Kottjärve, sünd. 31. mail 1916 Harjumaal.

Inglesmaal suri 23. aprillil Ida Elvine Liiv, sünd. 10. märtsil 1903 Eestis.

Stockholms suri 11. mail Pila Lindström, n-na Päril, sünd. 30. augustil 1938.

Steinkirchens Saksamaal suri 11. märtsil Karl Vaab, sünd. 21. septembril 1906 Sõmerpals.

Frankenthal Saksamaal suri 11. märtsil Aduard Avans, sünd. 28. augustil 1918 Parmukülas Võrumaal.

Maailmalaagri juht Rein Asu kõnelemas.

Suurüritus 1975 vajab kogu rootsi eestlaskonna abi

Maailmalaager Metsakodu eeltööde raamides korraldada Stockholmis mai kuu teisel nädalal nn. mõttevahetusekoosolek kõikidele kohalikele noorteorganisatsioonidele. Osavõtt oli elav ja koostööd maailmalaagri juhtkonnaga arutati kudes ühiselt luua laagri rahvuslikku tausta. Arutati ka koostööd laagri planeerimisel ja läbiviimisel.

Koosoleku esimene osa lasus peamiselt informatsioonil tulevase maailmalaagri kohta. Tutvustati maailmalaagrite tekkimislugu ning nende eesmärke läbi aastate.

Ajalehelõigete ja tehtud ankeetküsimuste põhjal tutvustati, kuidas ajakirjandus ja ühiskond ning laagritest osavõtjad neid suurt kokkulekuid on tajunud.

Et tutvustada laagrielaniku isiklikke ja veidi kriitilisemaid muljeid, näidati Olavi Lepa helifilmi "Koguja" maailmalaagrist USA-s 1967.

Eesti Skautlike Noorte Malev Rootsis juht Virge Hint tutvustas koosolekile skautliku noortetöö shte ja praegusi tegevusraame. 1975 a. maailmalaagri juht Rein Asu koos oma abijuhidega andis detailise ülevaate Maailmalaager Metsakodu ülesehitusest, kavadest ja eesmärkidest.

Vastati ka kuulajaskonna poolt esitatud küsimustele, millesid oli rohkesti.

Peale lühikest pausi, algas kokkuleku lõhele kõige tähtsam osa. Arutati ühiselt kuidas organisatsioonid kaudu ühiseid vastu võtta eesti perekondades peale laagrit, et üle maailma kokkutulnud kaasmaalastele anda võimalust tutvuda Rootsis ja rootsi eestlaskonnaga.

Leiti, et koostamine mitmele külalisele võib osutuda majanduslikus lahenduseks, kuna reisid mandrite vahel teatavasti tunduvalt kallinenud. Mõttevahetusekoosolekul lubati nii otsest kui organisatsioonist abi projekti läbiviimiseks.

Selgitati ka mõttevahetuse korras kuidas organisatsioonid saavad kaasa aidata laagri eeltöödele ja maailmalaagri toetamiseks.

Kuna laagris tegevus peamiselt lasub tegevusringide põhimõtetel, kus iga laagri elanik ise oma huvialade kohaselt koostab n. ö. individuaalse tegevuskava laagris, on võimalik rakendada ka mitteskautlike organisatsioonidesse kuuluvaid liikmeid tegevusringide instruktoritena või punktülesannetesse.

Selleavastu peavad need kes maailmalaagrist täies ulatuses osavõtta soovivad, kuuluma skautlikku organisatsiooni. Selgitati edasi, et noored kes laagrist on huvitatud ja kes veel ei ole skautlikult organiseeritud, tuleb pöörduda kohaliku skautlikonna poole lähima informatsiooni saamiseks.

Mõttevahetusekoosolek andis nii korraldajatele kui ka koosolekijatele uusi mõtteid ja ideesid. Sooviti

mitmeelt poolt, otsekes kontaktis laagri juhtkonnaga edasi arendada ja rakendada käsitletud mõtteid.

Koosolejad ühinesid Maailmalaager Metsakodu juhtkonnaga, et tegemist ei ole mitte almuksi skautliku laagriga vaid noorte kogunemisega rahvusliku hüvanguks.

Viis eesti luuleõhtut Itaalias

ROOMA (EPL) – Ühenduses itaaliakeelse antoloogia ilmumise sega eest luulet on valiku koostajad, poetess Margherita Guidacci ja prof. Vello Salo tutvustanud meile luulet viies Itaalia kultuurikeskuses.

Esimene luuleõhtu toimus Roomas 23. novembril üle raamatukaupluse erisaalis. Teise korraldas Firenze linnavalitsuse kultuuriosakond 10. veebruaril linna ajaloolises raeokjas (Palazzo Vecchio). Kolmas kutsuti üli Itaalia-Ungari Seltsist Parmas, kus luuleõhtu toimus 6. aprillil. Kutsujaks oli prof. G. Capacchi, kellele allub soome-ugri (ja seega ka eesti) filoloogiate ja teaduste Bologna ülikoolis.

Neiljas esinemine toimus rahvusvahelise sõpruse edendamise ühingu C.E.M. patronaadi all Milano 3. mail, viies Macarata ülikooli kutsel 6. mail. Ülikooli raamatukogu ruumides. Need esinemised on äratanud Itaalia ajakirjanduses head vastukaja, samuti on antoloogiat soodsalt arvestanud ajalehed ja ajakirjad.

Stipendiume Torontos

TORONTO (EPL) – Tartu kolledži peakoosolekul anti välja 11 noortestipendiumi 2000 dollari suuruses summas.

Tartu Instituudi sekretäri dr. Aruja käest võtsid stipendiume vastu Enno Agur, Katrin Kuuskne, Toomas Marley, Jaan Peets, Anne Tüll, Harry Mürk, Anne Kõresaar, Ingrid Merits, Ilina Reitiv ja Walter Johanson.

Rootsi suurajakiri eestirootslastest

Hemmets Journal intervjueris gümnasiumiaidjunki Viktor Amaniiti (paremal) ja tema abikaasat Lindat, "kes kodus kõnelevad vanarootsi keelt".

Suure levikuga rootsi kodude-ajakiri "Hemmets Journal" nr. 18 tõi ära pikema reportaazi eestirootslaste saatusest peal kirjaga "Nii elavad unustatud rootslased teisel pool Läänemerd. Autoriks on taand kriminaalromaanide-kirjanik Olof Svedelid, kes on pikemaalt intervjuerinud Sooma gümnasiumiaidjunki Viktor Amaniiti, kes on jutustanud eestirootslaste ajaloo, keelest, majandusest, venelaste tulekust, ümberasumiseest jne.

Artiklis antakse korrekne pilt Eestist tabanud rasketest saatusest, mis puudutas nii eestirootslasi kui eestlasi, kes mitmetes paikades seegi elajad ja hästi läbi said. Eraldi on intervjueritud Karl Saarvälja Örebro, keda okupandid sundisid

kaasa töötama rootsikeelses okupatsioonilajalehes, milline mustas Rootsis.

Neeme Ruus nimelt teadis, et ta on võimeline kirjutama rootsi riigikeelt. Neeme Ruus teatavasti hukati hiljem.

Artiklis antakse ülevaade ka põgenemistest, kus paljud end päästsid sõudepaatidega, samuti SS-mehe Lienhardi äridest eestirootslaste ametlike transportide korraldamisel.

Autor on erilist huvi tundnud ka eestirootsi dialektide vastu, mida paljud eestirootslased siin Rootsis ki tarvitavad omavahelise keele-na. Autor nimetab seda "fornsvenskaks" ja toob lõpus ka näited sõnadest ja nende praegusest tähendusest. Artikkel on illustreeritud rohket piltidega.

Leinateated

Kallist venda

**Juljus
Jaanberg'i**

mälestavad leinas

**HERMAN ja ALMA
JAANBERG**
LAPSED
perekondadega

Head sõpra

**Juljus
Jaanberg'i**

mälestavad

**HERMAN SUUSTER
PAUL SUUSTER**

Armast

**Liidia
Rähesoo'd**

mälestavad sügavas kurbuses

ILMAR LILL
perekonnaga
RUDOLF POMMER
abikaasaga
GUNNAR SILD
perekonnaga
HELMER SKÄNSTAD
abikaasaga
O. TARENDI
abikaasaga
FRIDA TOLLING
lastega
SUSANNE JÄRVIK
LINDA KASK
ARTHUR NITAM
LYDIA OLSSON
ELEONORE PÜSS

Harda Abe't

mälestab sügavas leinas tema
II surma-aastapäeval 27. mail

WASSILI

EESTI MAJA WALLING 34-I

Perenaine: 21 81 34
Majavanem: 11 47 77

Seltskondlikud ruumid on avatud äripäeviti kell 11.30-19.00 laupäeviti kell 14.00-17.00 kuid pühapäeviti on ruumid suletud.

Sooja toitu serveeritakse Eesti Majas äripäeviti kell 11.30-13.30 ja 17.00-18.30 (laupäeviti on vaid kohviku osa avatud).

Ruumide üürimine toimub Eesti Majas perenaise kaudu telefonil 21 81 34. Küsige ka menüü ettepanekuid! Kui on erilisi soovide, katsume neid lahendada.

Majavanema büroo on avatud teisipäeviti kell 11.00-18.30 kolmapäeviti kell 11.00-15.00 ja neljapäeviti kell 14.00-18.00.

Majavanema telefon: 11 47 77.

Leinateated

Chicago suri 24. aprillil Kamilla Volmer, sünd. 4. juulil 1910 Tartus.

Eestis suri Paul Plaks.

Jõgeval suri 19. märtsil Silla Lugas, n-na Karusson.

New Yorgis suri 20. aprillil Helmi Telling, n-na Antik, sünd. 23. septembril 1888 Aksis.

New Brunswikkis New Jersey osariigis suri 17. aprillil Adelheid Alide Jõks, sünd. 4. detsembril 1882 Tartus.

Armast sõpra ja kaasvõitlejat

Ülo Sõmermaa'd

mälestavad leinas

**ANDRES AVASALU
MART JÜRISOO
HEIKI KIIMAN
MARGUS KIIMAN
PEETER KLAAR
REIN KOMMEL
PEETER LEE
JÜRI LEPIK
JAAN MÄNNIK
JÜRI MÄNNIK
HEIKI PAGI
PÄÄRO USTAV
REIN USTAV**

Meie armas

Albert Raik

Sünd. 20.2.1903 Narvas
Surn. 14.5.1974 Möhlynyces

Mälestavad leinas

**MAJKEN
TOMMY, KRISTINA
BIRGITTA**

Matusetalitus toimub laupäeval, 25. mail kell 11 Rāda kirikus.

Mikrofon. . .

Algus lk 1

mikrofoni juhtmetorude pane-
mist ja ka toruininstallaator Ca-
lor-Celsius dementeerib: "Et
poolakad teostavad oma instal-
latsioone, on meile teada.
Mingit koostööd aga sel alal ei
ole olnud rootsi töölisestega".

Kuid elektrininstallatsiooni
ceest vastutava AEG kohapealne
esindaja Jan Olof Landgren on
kinnitanud: "Muidugi on meie
pool pandud tühje torusid sein-
tesse. Millegi neid hiljem kasu-
tatakse, selle kohta ei tea ma
midagi üldelt. . ."

Mikrofininstallatsioonid on
Sydsvenska Dagbladeti kuulmist
mööda tekitanud pahameelt
Varssaviti külastavate rootslas-
te seas. Leitakse, et ei ole õige
abistada mikrofonide asetami-
sel, mida hiljem võidakse ka-
sutada just rootsi äriimeeste ja
turistide vastu.

Agnew romaan

NEW YORK - USA endine ase-
president Spiro Agnew kirjutas
romaan, milles ta kirjeldab poliit-
ikarnehel raskest saatust, kes on
saiitud rahvusvaheliste võimude
mängukanniks ja kelle kohta tä-
hetakse välesüüdistusi, mille põhjal
ta lõpuks oma ametikoha kaotab.

Spiro Agnew pakkus oma esik-
teost mitmele ameerika kirjas-
tele, kuid need lõksid käsikirja
tagasi. Nüüd ostis "The Ladies
Home Journal" romaani följeton-
na avaldamise õiguse ära ning
romaan hakkab nimetatud ajakir-
jas ilmuma. Autor sai kuuluduste
kohaselt umbes pool miljon krooni
honorari.

Paul Ambur suri Eestis

Tallinnas suri 21. aprillil tuntud
kirjandusteadlane Paul Ambur 70
a. vanaduses.

Paul Ambur sündis 5.
jaanuaril 1904 Järvakandis. Lõp-
tas Tartu ülikooli kirjandustea-
duse magistrina ja õigusteadlase-
na. Kirjastas "Loodus" Tartus
kutsus ta õpperaamatute osakonna
juhatajaks. Paul Ambur võttis osa
elavalt ka kirjanduselu ja tema
algatusel loodi Looduse romaani-
võistluste instituut aastal 1927.

Töötas ka okupatsioonide kir-
jastuste juures. Viimasel aasta-
kümnend, pärast pensionile minekut,
elas ta oma eksilibrise kogu kor-
raldamisele - ta on sellel alal
ronkeid artikleid kirjutanud.

R. Kiviranna jäi kohale

NEW YORK (EPL) - USA va-
nima Eesti koguduse Nõukogu pi-
das pikema koosoleku, kus olid
arutusel mitmed koguduse ellu
puutuvad tähtsaks küsimused,
muude hulgas ka akusaegse
hingekarjase praost Rudolf Kivi-
ranna teade, et ta pärast kõigi as-
jaolude põhjalikku kaalumist, on
otsustanud, et ta jätkab oma tööd.

Vahepeal oli kogudus kutsunud
mõningaid külalisjutustajaid, et
saada vajalikke kontakte eesti
vaimekusega, kes võiksid edaspidi
loka vakantseks kuulutamisel tul-
la arvesse kandideerijatena 3 000
hingelisse kogudusse. Kõik küla-
lisjutustajad, keda oli kolm, olid
teadlikud, et nad ei esine kandi-
daatidena, vaid et kandideerimine
toimub EELK korra alusel. Kogu-
duse Nõukogu oma 21. aprilli koo-
solekul leidis, et õpetaja teada ja
valmisolek oma ülesannete täit-
mise jätkamiseks on vastu võetav
liikmeshonnale ja et New Yorgi
Eesti Ev.-Luteri Usu Koguduse töö
jätkub endisel kujul.

"Kriuhh-va-tsiuhh"

Algus lk 1

alati üksteise kokkutulekute
pühul tervitatakse juba aasta-
kümnend. Enne lauda istumist
palus Riina Reinik klaasid tõsta
kõigi lahkunud kolleegide mä-
lestuseks, mida ka vaiksest teh-
ti.

Sõnavõttud jätkusid söögi-
lausa, kus St. Eesti Teatri se-
kretär Artur Sikk pajatas mä-
lestusi ühisest maasikasöömi-
sest ja lavastaja Agnes Lepp-
Kaasik luges ette samal päeval
kirjutatud oma luuletuse teat-
rirahvast võõrsil.

"Meie rahvas karmilt paisas
üle ilma/ Vaevalt leidub maid,
mis oleks nendest ilma./ Näite-
ja ei suuda olla kunstist ilma./
Ta on veidrik, vajab publikumi
silma./ Igal pool, kus kohta tuli,
otsis üles lava - / harjutas ja
rassis kui ta tööst vaba. /
Meie pingutused vahel vilja
kandsid - / Vahel ainult valupi-
saraid meil andsid. . ." Edasi
kujutas Agnes Lepp ilmekalt
meie lavanimeste rassimist
omal õigel kutsealal järgmi-
selt: "Peale raske päevatöö
sind ootas lava - / Seal sa alles
elasisid ja olid vaba./ Ütleb mõni,
mis sa ikka jändad, mis sest
kasu - / Ta ei tea, et aplaus on
meie suurim tasu. . . / Üle rambi
oma tundeid teistele anda - / see
on kallid koorem, mis meil an-
tud kanda!"

Ta lõpetas oma etteaste nen-
tides, et kuigi näitlejate read
siin on harvaks jäänud, kasvab
noorust juurde. Nooremast
teatri sugupõlvest olid kohal
Epp Lohk-Sundström ja Siiri
Kriisa, kes mõlemad tegid hea
töö osalistena Agnes Lepa poolt
lavastatud edukas A. Mägi
"Vanaemas", millega lähemas
tulevikus loodetakse Torontosse
külla sõita.

Riina Reinik tänas liigutatult
temale osutatud tähelepanu
eest, mainides, et küsimusele,
kas eri asumaa mõjutab meie
inimesi, tema saaks ainult vas-
tata: "Ei! Olete ikka sama
eestlased. Sama soojust soovab
teist vastu, nagu vanasti. Tulin
siia tõesti nagu koju - olen
kogu aeg rõõmsas ärevuses,
kohates nii palju armastatud vanu
sõpru ja tuttavaid, kes ei näi
sugugi muutunud olevat."

Kõrvalruumis koos viibiv
Stockholmi Eesti Naiskoor koos
oma dirigendi Hilma Nerep-
Mossiniga avaldasid soovi Riina
nend tervitada lauluga. Nii teh-
tigi vaheüksed lahti ja samas
kõlaski nii sobiv "Ei saa mitte
vaiki olla" ning pärast tugevat
aplausi näitlejasperelt veel
"Sirjelind". Eriti südameküllas-
kujunes Riina jälleägemine
koori dirigendiga, kelle isa
Verner Nerepi taktikepi al-
Kanada külaline mitmes ope-
retis oli laulnud "Estonia" tõe-
lisel hiilgeajal vabas Eestis.

Omavaheline elav jutlemine ja
vanade mälestuste aurtamine
jätkus veel õige mitu tundi.
Riina nähti pikemat aega vest-
lemas Stockholmi Eesti Teatri
värsked dramaturgi Arvo Mä-
giga, kes on lubanud sirvida ka
uuemas hõimurahva lavakir-
janduses, kus peaks leiduma
õige mitu sobivat tükki ka meie
lavadele siin ja sealpool suurt
"lompi".

Oli ka omavahelist sosista-
mist Stockholmi Eesti Teatri
"super-reklaami" asjaajaja
Heino Annikuga. Kui siis Riina
käest küsiti, mida nad seal nii
salaja plaanitsevad, oli naljatav
vastus: "Hollywoodi valluta-
mist!" See kõik võib ju võima-
lik olla, sest teatrirahvas otse
selle sadas peo lõppvaatuse lae
alt klaasi õigemini küll kristalli-
klide. Ja kildud toovad ju õnne,
nagu üldiselt teada.

"Klaasivihma" põhjuseks oli
energiline Epp Lohk-Sund-
ström, kes oma tootiga tahtis
ühust laua otsast teise "kolida".
Tõoli resoluutselt ülespidi tõstes
riivas ta selle jalgadega kaunis
madalal rippuvat Eesti Maja
üht ilusat soome klaasist
moodsat lühtrit, mille haagi-
keste otsas üksteise kõrval ti-
hedalt rippuvat klaasitruukete
kogumikust viis tükki purunes
ja piduliste süle kukkus -
küll ilma kahju tegemata.

Õnneks ei rikkunud viperus ei
lühri välimust eriti, ja ammugi
mitte peotaju.

KARIN

Valmistub teoloogiks

Nagu Stockholmi peapiiskopliku
koguduse teadetest selgub, valmi-
stub praegu õpetaja kutsele
Stockholmi Teoloogilises Institu-
dis arb. Uno Saag Stockholmist.

Ta asub lähemal ajal õpetajat
abistama Stockholmi eesti ev. lu-
teri koguduses ning võimalust
mööda võtab endale ka ülesanded
jumalateenistustel.

EEL KIRIK

STOCKHOLM: Hägersteni Up-
penbarelse kirikus 26/5 kl. 17 kog.
õhtu, Alfred Piskute viiulil, õp. Kö-
dari referraal "Reis Pühale Maa-
le", kohvilaud.

ALINGSÅS: Maakirikus 26/5 kl.
14 Nelipühade jumalat. . .
õp. Kool, orell PG Strömberg, lau-
lulehed.

GÖTEBORG: Gbg.-L.-Rootsi
kog. leeripüha jumalat. Kristines
26/5 kl. 14, õp. Kool, orell PG
Strömberg, laululehed.

SOOME ORTODOKSIKIRIK

STOCKHOLM: Matteuse Lill-
kyrka, Vanadisev. 15 liturgia 26/5
kl. 11, ülempr. Juhkam.

EESTI AP. ÕIG. KIRIK

VÄSTERAS: Kyrkbacksgårdeni
kabel, 26/5 kl. 11 Pühade Isade pp.
liturgia, armulaud.

VABAKIRIKUD

STOCKHOLMI: Ansgarii.
Kungsholms 23 jumalat. 26/5 kl.
16. Issanda surma mälest.

STOCKHOLM: Eesti Nelipühi
Kirik, Brävallg. 23, jumalat. 26/5
kl. 16, Issanda surma mälest.

STOCKHOLM: Eesti Nelipühi
Kirik, Brävallg. 11, 26/5 kl. 11 A.
Söderlund, koor. 28/5 kl. 19 koori-
harjutus.

STOCKHOLM: Norrmalmi
Bapt.-Kirik, Norrtullsg. 37, 26/5 kl.
14 jumalat., L. Lindström, O.
Loogna.

GÖTEBORG: Smyrna, Parkg. 1
jumalat. 26/5 kl. 18.30, 26/5 kl. 15
Israeli õhtupoolik: jutlus, soolo- ja
koorilaul. Film "Turistina Pühala
Maal", intervjuu Israeli-reisija-
tega.

NORRKÖPING: Tabernaakel,
Kungsg. 26, jumalat. 26/5 kl. 13. E.
Raud ja, õhver välismisjonile. Be-
tania, Bräddgatan 54 palvet. 26/5
kl. 17. Kõnet-laulu heilindlilt.

Vajame õmblejaid

terve või poole päevaga. Võib
ka kogemusteta olla. Läh.
andmeid: pr. Laher, tel.
10 68 74.

ANATOMISKA BANDAGE
AB
Kungsgatan 67, Stockholm

Televisioniprogramm

TV Lõrdag

Suomenkieliset ohjelmat:
Finskpråkiga program:
3.30 Tapahtumia. Aktueellit magasin
for finskpråkiga.
6.00 Rasti. Jutteluutuokio kouluikäi-
sille lapsille ja vanhemmille.
Kryss – en pratstund med barn i
skolåldern och deras föräldrar. Textat
på svenska.
0.30 "Takastin". Varti. Vesa Mäkelä
esitlää Elvi Sinervo, säestajana
Heikki Valpola.
"Jag älskade". Färg. Vesa Mäkelä
sjunger poesi av Elvi Sinervo, ac-
kompanjerad av Heikki Valpola.
Textat på svenska.
0.30–11.00 Kesinkuva. Oriveden
kansainvälinen kurssikesä.
Sommarbild. Reportage från som-
markurserna i Orivesi. Textat på
svenska.
7.30 Till häst. Färg. Vändningar och
volter.
7.55 Högsmålsringning. Färg. Från
Väls kyrka på Gotland.
8.00 TV-nytt, väder.
8.05 Aktueellit i veckan. Färg. Textat.
8.30 Wheeler i Kalifornien. Färg.
9.00 Roman Kalbris – fransk serie.
Färg.
9.30 Australien: De nya australierna
– om skandinavisk invandring och
australisk invandrarpolitik av Bo
Bjellvinstam. Färg.
10.00 Konstverk berättar. Färg. Ös-
terienmäningar av Hugo Zühr och
något om hur en konstnär med fan-
tasi och känsla förvandlar verklig-
heten.
10.10 Skräk en slent. Färg. Radio-
hjälpsens onskoprogram. 90 1950-6.
TV-tittarnas önskelistor presentera-
s av Thore Skogman.
1.00 Aktueellit, väder.
1.30 TV-nytt.
1.35–22.30 Arsene Lupin – gentle-
mannatjuv. Färg. 12. Par i hjärter.

TELEVISION 2

17.25 TV-nytt, väder.
17.30 Löjliga familjerna. Färg.
18.00 Det här är vi – om olika folk-
grupper. 1. i Finland bor ca 5 000 ti-
genare.
18.30 Stoppa pressarna! Färg. Vitsiga
veckans virriga världsreportrar skoj-
ar med England och sig själva.
9.00 I naturen med Nils Dahlbeck.
Färg.
9.30 Rapport med väder och sport.
0.00 Låt dem leka. 06. Amerikansk
långfilm från 1961. Regi: Irvin
Kershner.
1.35 Stig Grybe show. Färg. Gæster:
Lill-Babs, Ake Harnesk och John
Harryson. Kapellmästare: Egon
Kjerrman.
2.25–22.30 TV-nytt, väder.

TV Söndag

Suomenkieliset ohjelmat:
Finskpråkiga program:
0.00 Uutisviihko. Nyhetsveckan.
0.20–11.00 Sol ja jytkä – koko per-
heelle.
För full orkester. Färg. Ett musik-
program för hela familjen.
5.30 Fokus. Färg. Den okända ter-
rorn mot invandrare. Textat.
6.30 Emma – kvinna av i går. Färg.
7.05 Buster Keaton: Busters miljö-
ner – amerikansk filmkomedi från
1925.
8.00 TV-nytt, väder.
8.05 Att se Guds ord. Färg. Hög-
mässan med konstens mästare från
Helig till Amen. Sångklasser under
ledning av Heidi Konvicka. Gunnar
Dahmén och Yngve Mansvik illu-
strerar svenska högmässan.
8.30 Den onödiga samtiden – en
diskussion mellan Lars Gustafsson
och Olof Lagercrantz. Färg.
9.00 Kom som du är och träffa
Towa Carson, Carl Anton, Pastel-
lerna, Ken Hardy och Nisse Han-
sens ork. Färg.
9.30 Att rena ett hav – reportage
av Torbjörn Wileén om de svenska
ansträngningarna att leva upp till
den nyligen undertecknade Öster-
sjökonventionen. Färg.

9.00 Konstverk berättar. Färg.
Några landskapsbeskrivningar av Rem-
brandt.
20.05 Två folkvalda – engelsk serie.
21.00 Aktueellit, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35 Sportspegeln.
22.05–22.30 Joutie, Watt och Pascal.
Färg. 1. Håller måtten mättet?

TELEVISION 2

15.30–16.30 Ellitloppet. Färg. Direkt-
sändning från Sveriges största trav-
tävling. Bertil Hallqvist och Lars-
Gunnar Björkum.
17.25 TV-nytt, väder.
17.30 Sagor från fäst och väst: Harald
ritar, Gåsen Petunia. De tre vand-
ringmännen och De tre hararna.
Färg.
18.15 Låt örnen leva. Färg. Naturfilm
från Finland. Hur kan det komma
sig att det finns alltför få örnar?
18.35 Grubbelgustav.
19.00 Knuffi – om kärleken i våra
vanligaste tonårstidningar.
19.30 Rapport med väder och sport.
20.10 Tjo och tjim och lite annat.
Färg. Gammeldans och folksmusik
m m. från Åsbo-Gården presenteras
av Gusta Kalle och Bosse Larsson.
Gästörkester: Bollebandet.
21.00 "Dessa bråkiga studenter". Med
exempel bl a från kärhusökupatio-
nen i Stockholm analyserar denna
sovjetiska film 60-talets studentor-
logier i västvärlden.
22.00 TV-nytt, väder.
22.05–22.30 Söndagsdeckaren: Brotti
i blinde – amerikansk kriminalbe-
rättelse av Larry Cohen. Färg.

TV Måndag

Skol-TV:
9.00–9.10 Switch on! 30. Lågstadiet.
9.20–9.35 Se, lyssna och upplev. 1.
Naturen som formgivare. Mellansta-
diat.
10.10–10.30 Sverige, Norden och vär-
lden. 2. Vår sköna nya värld. Hög-
stadiet.
10.35–10.55 Havet. 1. Kalorier ur ha-
vet. Högstadiet.
12.00 Syd- och Östasien. Färg. 2. Ja-
pan idag. Högstadiet. Textat.
12.30 Dikt-bild-musik. 1. Svarta
tupp. Högstadiet.
12.30–12.50 Mayday. Färg. Om hur
sjöräddningen arbetar.
16.30 Halvtem: Nalle Topp och flask-
posten. Färg.
16.40 Nu kommer jag! Färg. Clownen
Goci.
17.00–17.20 Vill du lära dig segla?
Färg. Lektion 3: Att gå över stag
och att kryssa.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Follyfoot. Färg. 10. Hazel.
18.30 Josefina lyder inte. Josefina, 3 år,
vill inte äta, bada, klä på sig osv.
Varför blir det konflikter?
18.50 Natur och vetenskap – om ka-
mouflage. Färg. Bengt Feldreich.
KAS Sjöblom och Torbjörn Wileén.
19.30 En dag i oktober – pås efter
en roman av Karl Rune Nordkvist.
Manus och regi: Harald Stjerne.
1. rollerna bl a: Emy Storm, Halvar
Björk, Mona Åstrand, Bellan Roos,
Arthur Fischer, Olof Bergström,
Curt Broberg, Sven Erik Gamble,
Jan Erik Lindqvist, Anders Ny-
ström, Bengt Åsander.
20.30 Stress – från vaggan till gra-
ven. Färg. Barn på avbetalning?
21.00 Aktueellit, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35–22.45 Krigsharn. En berättelse
om de 60–70 000 finländska barn
som under andra världskriget eva-
kuerades till de andra nordiska län-
derna.

TELEVISION 2

17.25 TV-nytt, väder.
17.30 Kojan – för de yngsta.
18.00–18.30 Bakom rubrikerna. Mo-
nopol i miniatyr. Så fungerar Kir-
stianstadsladet.
18.50 Anslagsstavlän. Färg.
18.55 Domstol: Fallet Colin Pardoe.
Färg. Första dagen.
19.20 Sydnytt, Västytt, Mitnytt,
Nordnytt, Allehanda.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Sönger ur glömskan. Färg.

Om och med och av internerings-
fångar, vilka i sång, musik och tal
berättar om sig själva och sin situa-
tion. Inspelat på fångvårdsanstalten
Hall 1972–1974.
21.00 Hur farligt är det att flyga?
Färg. Engelskt reportage om flyg-
skräck.
21.50 TV-nytt, väder.
21.55–22.35 Min farbror Antoine.
Färg. Kanadensisk långfilm från
1971.

TV Tisdag

Skol-TV:
9.45–10.05 Livet förs vidare. 1. Insek-
ter – groddjur – kräldjur. Mellansta-
diat. Textat.
12.20–12.40 Att vara människa. 1.
Eva, ung hemmafru i förort. Hög-
stadiet.
12.45–13.05 I vår tid. Mellanstadiet.
13.35–13.55 Den hotade livsmiljön. 2.
Jorden är liten. Högstadiet. Textat.
16.30 Halvtem: Mysti. Färg.
16.35 Min hund och jag. Färg. 7.
Klockaren.
16.40–16.45 Nya fjädrar. Färg. Kana-
densisk film om en fågel som inte
nåjer sig med sina egna fjädrar.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Danslekar. Färg. År 1560 målade
den flamandiska konstnären Pieter
Brueghel d ä en tavla som han kalla-
de Barnlekar. Målningen visar
barns lekar som var aktuella då och
är lika aktuella idag.
18.30 Ett husare land. Färg. Sång-
stund från Björngårdsvillan.
19.00 Stress – från vaggan till gra-
ven. Färg. Är det mannen eller
kvinnan som betalar?
19.30 Allmänna ordningen. Den ita-
lienska polisverkens återuppgång
efter fascismens fall 1943.
20.45 Känn ditt land. Färg. Fjäll-
vandring i Västerbotten.
21.00 Aktueellit, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35 Orientaren. Färg. Kortfilm
av Janne Lundvall.
21.50–22.05 Musik i vår tid: Fåglar-
nas sång överträffar skaldens
dröm. Färg. Med den franske ton-
sättaren Olivier Messiaen bland
kända och exotiska fågelläten.

TELEVISION 2

17.25 TV-nytt, väder.
17.30 Kojan.
18.00–18.40 Fritidshuset en dröm?
Färg. Det finns mer än 500 000 frit-
tidshus i landet – från små koloni-
hus till stora sommarvillor – och
fler blir det för varje år. Anders
Wahlgren granskar denna många
gångar brokiga boendeform.
18.50 Puttes tips. Färg.
18.55 Domstol: Fallet Colin Pardoe.
Färg. Andra dagen.
19.20 Sydnytt, Västytt, Mitnytt,
Nordnytt, Allehanda.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Skogssjöbjörnen. Färg. Värmiands
landskapsskulptur.
20.05 Företaget – engelsk serie. Färg.
2. Ken Crist och Eve.
21.00 Dokument utifrån. Färg. Inter-
nationella reportage.
21.40 Dansvecka. 1. Tvåan: Rondo.
Färg. Ballett av John Neumeier ef-
ter en idé av Manfred Gräter. Ko-
reografi och kostymer: John Neu-
meier. Dansare från balletten vid
Städtische Bühnen i Frankfurt.
22.10–22.15 TV-nytt, väder.

TV Onsdag

16.30 Halvtem: Kärrstiel. Färg.
Maud Reuterswärd berättar.
16.35 Sagobygget. Färg.
16.45–16.55 Knas. Färg. Modellera
kan bli figurer – film av Stefan
Eriksson, 15 år.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Dusty. Färg. Amerikansk Vilda-
Västern-komedi.
18.30 Katapult. Färg. Stilmusik med
två av Australiens främsta stavhop-
pare.
18.40 Yanomami – ett försvinnande
folk. Färg.

19.30 Ruta för ruta – bild för bild.
Färg.
20.10 Följ med ut – till en båthamn.
Färg. Nu är de flesta fritidsbåtar
sjöfärdiga. Vad gör man i båtham-
na medan man väntar på vår
nordiska sjösommar?
21.00 Aktueellit, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35–22.15 Svensk premiär: Varning
för en helig sköka. Färg. Västytt
spejlfilm från 1971. Regi: Rainer
Werner Fassbinder.

TELEVISION 2

9.00–16.00 ca Riksdagen: Den nya
abortlagen. Färg. Direktsändning
från dagens debatt i riksdagen.
Björn Elmlund.
17.25 TV-nytt, väder.
17.30 Kojan.
18.00–18.40 Dokument utifrån. Färg.
18.55 Domstol: Fallet Colin Pardoe.
Färg. Tredje dagen.
19.20 Sydnytt, Västytt, Mitnytt,
Nordnytt, Allehanda.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Purpurgreven. Färg. Pås av
Carl Jonas Love Almquist. Påsen
är en diskussion om kärlek och
vänskap, om konflikten mellan vär-
dovärd och värdinna och våra latenta
möjligheter att dela med oss. Regi:
Jonas Cornell.
Medv: Göran Graffman, Lars Lind,
Marianne Hedengrahn, Monica
Nordqvist, Olof Bergström, Ake
Fridell, Peter Harryson.
21.25 Anslagsstavlän. Färg.
21.30 Engmans gæster. Färg. Pratpro-
gram med Gary Engman.
22.05 TV-nytt, väder.
22.10–22.15 The Relay – förvand-
lingen. Färg. Ballett av amerikanen
Alwin Nikolais.

TV Torsdag

Skol-TV:
13.35–13.55 Fysik. 2. Elektricitet –
teori och skydd. Högstadiet.
14.30–14.50 Dikt – bild – musik. 1.
Svarta tupp. Högstadiet.
16.30 Halvtem: Mysti. Färg.
16.35 Sagan om Moppa. Färg.
16.40–16.50 Huffle Toffle. Färg. Saga
gjord av Annika och Maria i klass
3 i Abrahamsberg.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Teaterkärnan. Färg. Med den
amerikanska teatergruppen Story
Theatre.
18.30 Mina hundar valde mig. Färg.
Distriktsveterinären Lisbeth Borg
berättar om sig och sitt krävande
yrke. Andra programmet i Per
Gunnar Evanders porträttserie.
19.00 De fem sinnena. Färg. 5. Lukt-
ten.
19.30 Emma – kvinna av igår. Färg. I
rollerna: Doran Godwin, Amber
Thomas, Constance Chapman, Ania
Marson, Donald Eccles, John Car-
son, Debbie Bowen m fl.
20.35 Konstverk berättar. Färg. Gun-
nar Dahmen plockar fram några
gamla bildbekanta: Rida ranka,
Valdemar Atterdag. Kan du inte
tala, Gröndslanten och några till.
20.30 Fokus. Färg.
21.00 Aktueellit, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35 Nummerlotteriet. Färg. Ake
Strömmer leder dragningen.
21.45–22.40 New York-skolan. Färg.
Den första genuint amerikanska
konströrelsen – den abstrakta ex-
pressionismen – växte fram i New
York på 1940-talet och innebar en
pányttfödelse av amerikansk konst.

TELEVISION 2

9.00–16.00 ca Riksdagen: Vårt ekono-
miska läge. Färg. Direktsändning
från riksdagens ekonomiska debatt.
Gunnar Pallin.
17.25 TV-nytt, väder.
17.30 Kojan.
18.00–18.45 Timmer. Färg. Ameri-
kansk film där timmerhuggare av
den gamla skolan berättar.
19.00 Riksbildning. Färg.
19.20 Sydnytt, Västytt, Mitnytt,
Nordnytt, Allehanda.
19.30 Rapport med väder.

20.00 Resan. Färg. Film av Matheo
Yanakis.
21.00 Inskändaren.
21.45 Frökost. Berättelse av Donya
Feuer. Regi och koreografi: Donya
Feuer. Musik: Jan Garbarek.
Dansare: Anne Borg, Roger Lucas,
David Forde.
22.05 Sportnytt.
22.35–22.40 TV-nytt, väder.

TV Fredag

Skol-TV:
9.45–10.05 Livet förs vidare. 2. Fis-
kar-fåglar-daggdjur. Mellanstadiet.
Textat.
16.30 Halvtem. Några glimtar kring
barn i Addis Abeba.
16.40–16.55 Skattjakten. Färg.
17.25 Tapahtumia. Aktueellit magasin
for finskpråkiga.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Vill du lära dig segla? Färg.
Lektion 4: Att siora, lansa och
jippa.
18.25 Sir Prancelot. Färg.
18.30 Natur och vetenskap – om has-
tighet. Färg. Erik Bergsten, Bengt
Feldreich, Nils Linman och Claes
Wirsén.
19.10 En Oscar för Singor Rossi.
Färg. Italiensk tecknad kortfilm av
Bruno Bozzetto.
19.30 Top Hat. Amerikansk musik
film från 1935. Regi: Mark Sandrich.
I rollerna: Fred Astaire, Ginger Ro-
gers, Edward Everett Horton, Erik
Rhodes, Eric Blore, Helen Broder-
ick, Lucille Ball.
21.00 Aktueellit, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35 i bilepunkten. Färg. Utrikes-
politiskt magasin.
22.05–22.50 Duvor. Allen på stubben.
Färg. Skämt och oförskämt med
den engelske underhållaren.

TELEVISION 2

17.25 TV-nytt, väder.
17.30 Kojan.
18.00–18.40 Vart har läsarna tagit vä-
gen? Färg. Film om ett samhälle
och en folkörelse i norra Uppland.
19.20 Sydnytt, Västytt, Mitnytt,
Nordnytt, Allehanda.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Knaust Café. Färg. Lätt under-
hållning från Sundsvall med bland
annat Lena Hansson.
20.30 Godisarna. Färg. Engelsk kom-
mediserie med Tim Brooke-Taylor,
Graeme Garden och Bill Oddie. 5.
Bill blir popstjärna.
21.00 Miljöredaktionen: Vem flyger i
lufte? Färg. Om kommunala luf-
taffärer.
21.10 Dialog och resonans. Färg. Två
abstrakta mimer för en aktör av
Yves Lebreton.
22.00 TV-nytt, väder.
22.05–22.05 Westcoast Session. Färg.
Svensk amerikansk underhållning
där Thomas Ledin möter Steve
Goodman och Lori Lieberman i
Hollywood.

Humor

Ma olen kuulnud, et Ida-Sak-
samaal üks tehas on püünud välja
sida "Meie töötaime pigem künni-
venelase, kui ühe ameerikase
heaks". Kas idasakslased on nii
paljavalv venelasi armastama ha-
kanud?"
– Meie uurisime seda mõista-
tuslikku asja lähemalt. Tegemist
on nimelt surmukirjavabrikuga.

Naine mehele lennuväljal: "Kir-
juta kindlasti. Kui sul aega on vä-
he, siis ainult rahakaart."

Tütar saabub tagasi puhkusele
mere äärest ja ema uudishimu-
sest, kuidas seal ka vesti oli.
"Ah, vest!" vastab tütar. "Suu-
reparämen täis mehi!"